Ankenævnet *for* Forsikring

Den 2. oktober 2019 blev i sag nr. 91339:

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxx

mod

Topdanmark Forsikring A/S
Borupvang 4
2750 Ballerup

afsagt

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren har en pensionsordning med forsikring ved tab af erhvervsevne. Klagerens advokat har i en klage af 14/9 2017 til nævnet blandt andet anført:

"**1. Indledning**
…
Min klient, der er født i [1950'erne], har arbejdet inden for [arbejdsområde] siden 1979. Siden 1996 har min klient været blind på højre øje og fik i 2010 konstateret [øjensygdom] på det venstre øje; han blev opereret herfor, men var siden generet af sløring og en bevægelig uklarhed, der medførte væsentligt nedsat syn.

Som følge af synshandicappet oplevede min klient, at han mistede overblikket, arbejdede langsommere og anstrengt, blev hurtigt udtrættet, fik hovedpine og kunne udvikle tendens til svimmelhed. Han blev afskediget til udgangen af februar 2013.

2. AK 86.067
Spørgsmålet om min klients erhvervsevnetab har tidligere været behandlet i Ankenævnet for Forsikring, der i kendelse nr. 86.067 af 7. januar 2015 gav selskabet medhold i, at det ikke på daværende tidspunkt var godtgjort, at min klients erhvervsevne var nedsat med mindst halvdelen.
…
3. Supplerende sagsfremstilling
På baggrund af Ankenævnets afgørelse kontaktede jeg den 15. september 2015 (**bilag 2**) selskabet for at undersøge, om de ville medvirke til en afklaring af min klients erhvervsevne, da Ankenævnet for Forsikring lagde afgørende vægt herpå i kendelsen. Selskabet afviste ved brev af 5. oktober 2015 (**bilag 3**) at bistå med et afklaringsforløb.

Der blev herefter iværksat et kommunalt afklaringsforløb af min klient, som igennem [anden aktør] deltog i to virksomhedspraktikforløb, dels ved hans tidligere arbejdsgiver og dels på … .
…
På baggrund af slutrapporten rettede jeg på ny henvendelse til selskabet ved brev af 15. februar 2017 (**bilag 5**), hvori jeg fastholdt, at min klients erhvervsevne var nedsat i dækningsberettigende omfang.

I brev af 19. maj 2017 (**bilag 6**) meddelte selskabet, at det fortsat ikke fandt betingelserne for dækning ved tab af erhvervsevne opfyldt, blandt andet med henvisning til, at virksomhedspraktikken på … ikke var forenelig med min klients synshandicap. Selskabet anførte endvidere, at sagen var forelagt for Helbred & Forsikring, der i vurdering af 25. april 2017 (**bilag 7**) kom frem til, at min klients generelle erhvervsevne ikke var nedsat med mindst 50 % med følgende begrundelse:

> *'Vi vurderer dog ikke at der er belæg for at erhvervsevnetabet er på mindst halvdelen, og er enige i den socialmedicinske vurdering om at forsikrede kan varetage arbejdsfunktioner, der ikke indebærer ovennævnte begrænsningsområder samt at forsikrede er i stand til at køre bil ...'*

I den socialmedicinske vurdering af 25. maj 2016 (**bilag 8**), som Helbred & Forsikring henviser til, er det blandt andet anført, at:

> *'Samlet vurderes det, at [klagers] funktionsnedsættelse indenfor sit primære erhverv ikke er foreneligt med egentlig ansættelse da skånehensynene ikke er foreneligt med tidsbestemte deadlines. Videre bør det afklares, hvilke funktioner [klager] kan varetage og i hvilket omfang, da [klager] udtrættes. Det anbefales at [klager] kontakter IBOS med henblik på afdækning af hjælpemidler i relation til hjemmet og fremtidig beskæftigelse.'*

Min klient er aktuelt i et kommunalt forløb til trods for de to tidligere virksomhedspraktikforløb. Om baggrunden herfor fremgår det blandt andet af de kommunale akter af 15. juni 2017 (**bilag 9**), at:

> *'Det er aftalt at [klager] tilmeldes arbejdsprøvning hos … med virksomhedspraktik og personlig assistance under praktikken. Perioden er 26.06.2017 - 24.09.2017.*
> *ut. oplyste, at rapporten om hjælpemidler fra IBOS er af høj kvalitet og herfor ikke mangler viden om dette.*
> *ut. oplyste, at vi mangler afprøvet personlig assistance og herfor er nødsaget til igen at arbejdsprøve men at personlig assistance skal være en del af arbejdsprøvningen.'*

Arbejdsprøvningen, som min klient aktuelt deltager i, foregår på et …, hvor han skal lytte og tale med de ældre, som foregår i roligt tempo. Stillingen blev valgt på baggrund af en vurdering af 21 mulige brancheområder, som min klient kunne tilgå som ufaglært, hvoraf stort set alle området blev fundet mindre egnede på grund af hans synsnedsættelse (**bilag 10**).
…

4. Anbringender

På baggrund af ovenstående gøres det gældende, at min klients erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen, og at den allerede var nedsat, inden forsikringen ophørte i september 2014.

Til støtte herfor henviser jeg til, at min klients erhvervsevnetab skyldes et væsentligt synshandicap, der medfører åbenlyse funktionsbegrænsninger i forhold til selve synet, men også i form af udtrætning.

Min klients helbredsmæssige tilstand er hverken forbedret eller forværret, siden han fratrådte sin stilling i 2013, og var stationær i forsikringstiden, som lagt til grund af Ankenævnet i kendelse 86.067.

Min klient har i kommunale afklaringsforløb kunnet arbejde 15 timer om ugen under iagttagelse af relevante skånehensyn og er ikke vurderet egnet til omskoling, som følge af sin alder og det nedsatte syn; han kan derfor alene udnytte sin resterhvervsevne på ufaglærte vilkår, herunder til ufaglært løn.

Ifølge forsikringsbetingelsernes punkt 7, stk. 6, fastsættes graden af erhvervsevnetabet på grundlag af en lægelig vurdering af erhvervsevnetabet (medicinsk erhvervsevnetab) samt oplysninger om, hvad forsikrede er i stand til at tjene ved egen arbejdsindsats, når erhvervsevnetabet tages i betragtning (økonomisk erhvervsevnetab).

Ved vurderingen af min klients erhvervsevnetab skal hans indtjeningsevne med sygdommen i overensstemmelse med praksis sammenholdes med, hvad en fuldt erhvervsdygtig person med lignende uddannelse og alder almindeligvis tjener.

Min klient havde før sygemeldingen en årsløn på ca. 729.000 kr., der ikke er ualmindelig for personer med lignende uddannelse og alder, jf. vedlagt lønstatistik i **bilag 11**.

Da min klient ved '*egen arbejdsindsats'* ikke kan antages at kunne tjene mere end halvdelen af, hvad fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder almindeligvis oppebærer, er han berettiget til dækning i henhold til betingelserne.

Det skal understreges, at det afgørende i forhold til vurderingen efter ovennævnte forsikringsbetingelser er det tidspunkt, hvor erhvervsevnetabet er indtrådt og ikke, hvornår der foreligger bestemt dokumentation herfor, som det eksempelvis ses i andre selskabers betingelser, jf. AK 78.7 12.

Dette forhold understøttes desuden af Østre Landsrets dom af 28. januar 2008, gengivet i årsberetningen for Ankenævnet for Forsikring 2008 på side 21, (**bilag 12**), hvorefter erhvervsevnetabet blev vurderet 'retrospektivt' efter forsikringens ophør, idet tilstanden havde været stationær i forsikringstiden, og der ikke har været en væsentlig forringelse siden.

Dommen er omtalt af Ivan Sørensen i Forsikringsret, 2015, side 779, der tilsvarende anfører, at hvis *'tilstanden må anses for stationær før ophøret, kan dette give en formodning for at et erhvervsevnetab i dækningsberettigende grad også er opstået før.'*

Det er derfor uden betydning for min klients ret til dækning, hvorvidt et kommunalt afklaringsforløb er gennemført efter forsikringstiden. Afklaringen beviser den påstand, som min klient under hele forløbet har indtaget, og det forhold, at bevisførelsen ikke har været mulig i forsikringstiden, kan ikke lægges min klient til last.

Såfremt min klient afskæres fra at føre bevis efter forsikringstidens ophør vil dækningen udhules, da kommunale afklaringsforløb kan tage flere år, og da præmien for dækning efter fratrædelse almindeligvis stiger betydeligt – i min klients tilfælde fra ca. 300 kr. til ca. 3500 kr. om måneden.

Endelig bemærker jeg, at den aktuelle arbejdsprøvning, som min klient deltager i, er uden betydning for den forsikringsretlige vurdering af hans erhvervsevnetab, da den er iværksat med henblik på at afklare erhvervsevnen med *'personlig assistance'*, jf. de kommunale akter ovenfor.

Da forsikringsbetingelserne netop lægger vægt på, hvad min klient er i stand til at tjene ved *'egen arbejdsindsats'*, vil resultatet af det aktuelle forløb have mindre betydning og ændrer ikke på resultatet af de tidligere afklaringsforløb, der viste en maksimal arbejdstid på 15 timer om ugen.

Derudover bestrides selskabets synspunkt om, at den tidligere virksomhedspraktik på et … ikke var egnet. Det fremgår af slutrapporten af 28. december 2016 (bilag 4), at praktikken til fulde tilgodeså skånehensyn. Det forhold, at min klient i et senere afklaringsforløb forsøges jobprøvet i anden stilling med personlig assistance, som måtte være mere egnet, ændrer ikke herpå.

Jeg bemærker, at selskabet ikke selv henviser til stillinger eller funktioner, der med rimelighed kan skabe en formodning for, at min klient ved egen arbejdsindsats vil kunne tjene mindst halvdelen af, hvad fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder gør.

Selskabet har i brev af 19. december 2013 foreslået jobs som [forskellige arbejdsfunktioner]. Jeg henviser til de kommunale akter af 4. august 2017 (bilag 10), hvori den type jobs, som selskabet har foreslået, vurderes uforenelige med min klients synshandicap.

I forhold til vurderingen fra Helbred & Forsikring af 25. april 2017 og henvisningen til socialmedicinsk vurdering af april 2016 bemærker jeg, at der ikke i sidstnævnte vurdering er holdepunkter for, at min klient ikke har et dækningsberettigende erhvervsevnetab, som påstået af selskabet.

I den socialmedicinske vurdering af april 2016 er det anført, at det bør *'afklares, hvilke funktioner [klager] kan varetage· og i hvilket omfang, da [klager] udtrættes.'* Den socialmedicinske vurdering siger således ikke noget om, i hvilket omfang min klient kan arbejde, eller endnu vigtigere, hvilken indtjening han med rimelighed kan forvente ved *'egen arbejdsindsats'*. Denne vurdering fortages på baggrund af de nu gennemførte afklaringsforløb, som netop viser, at min klients erhvervsevne er nedsat i dækningsberettigende omfang.

I forhold til Ankenævnets bemærkninger i kendelse 86.067 om, at min klient kunne arbejde forud for fratrædelsen, og at han havde meldt sig ledig i 2013, må disse forhold nu anses for uden betydning; jeg forbeholder mig dog retten til at kommenterer herpå, såfremt selskabets bemærkninger giver anledning hertil."

Selskabet har i brev af 12/10 2017 til nævnet blandt andet oplyst:

"**Tvist:**
[Klager] er utilfreds med, at Topdanmark har afvist fortsat præmiefritagelse og udbetaling fra Erhvervsudygtighedsrenten efter den 1. september 2013.

Topdanmark har standset præmiefritagelsen samt udbetaling fra Erhvervsudygtighedsrenten efter den 1. september 2013 med henvisning til, at [klager] ikke har dokumenteret, at han opfylder betingelserne for udbetaling efter dette tidspunkt.

Dækningen ophørte den 1. september 2014, da [klager] fratrådte sin stilling og ikke har valgt at videreføre ordningen privat.

…

Forsikringens virkemåde:

…

[Klager] blev som led i sit tidligere ansættelsesforhold hos [arbejdsgiver] omfattet af en Erhvervsudygtighedsrente med virkning fra den 1. juni 2008. Kopi af dækningsoversigt vedlægges som **bilag A**.

Da [klager] blev omfattet af ordningen var der i pensionsaftalen mellem Topdanmark og virksomheden aftalt faginvaliditet i de første 2 år.

Pensionsaftalen er ændret pr. 1. juni 2011, hvorefter der ikke længere er faginvaliditet på ordningen. Kopi af dækningsoversigt fra september 2012 vedlægges som **bilag B**.

Erhvervsudygtighedsrenten giver ret til præmiefritagelse samt udbetaling af den fulde forsikringsydelse, såfremt erhvervsevnen nedsættes med mindst halvdelen efter en karensperiode på 3 måneder.

Forsikringsbetingelserne version 6568-5 januar 2008, vedlægges som **bilag C**.

Sagsfremstilling frem til ankenævnet kendelse den 7. januar 2015

Ved brev af 18. januar 2013, bad vi [klager] om at fremsende en helbredserklæring samt en lægeattest, idet vi havde fået oplyst, at han ønskede at søge om præmiefritagelse og udbetaling fra forsikringen.

Vi modtog herefter erklæring til brug for ansøgning om præmiefritagelse og udbetaling af tab af erhvervsevne underskrevet af [klager] den 28. februar 2013. Det fremgik af erklæringen, at [klager] havde været sygemeldt siden den 27. februar 2013 pga. synsforværring på venstre øje og intet syn på højre øje. Kopi af erklæringen vedlægges som bilag D.

I lægeattesten underskrevet af [klagers] læge den 1. marts 2013 fremgik det bl.a., at [klager] siden den 29. september 2010 havde haft svært nedsat syn, pga. følger efter [øjensygdom]. Videre fremgik det, at [klager] tillige er blind på højre øje som følge af tidligere [øjensygdom]. Endelig fremgik det, at [klager] havde været sygemeldt fra den 29. september 2010 til den 12. november 2010 – samt at han igen blev sygemeldt den 27. februar 2013. Kopi af lægeattesten vedlægges som **bilag E**.

På baggrund af de fremsendte oplysninger anmodede vi … Hospital om at fremsende journaloplysninger i forbindelse med [klagers] behandlinger/kontroller. Kopi af oplysningerne, som vi modtog den 4. april 2013, vedlægges som **bilag F**.

Det fremgik bl.a. af oplysningerne, at [klager] var blevet opereret i venstre øje den 30. september 2010. Det fremgik videre, at han var blevet undersøgt den 8. november 2012 pga. corpusuklarheder i venstre øje, men at operation afvises pga. de forbundne risici.

Vi indhentede endvidere oplysninger fra Jobcenter …, som vi modtog den 7. maj 2013. Det fremgik bl.a. af oplysningerne, at [klager] var blevet opsagt fra sin ansættelse som … med virkning fra den 1. marts 2013 i forbindelse med nedskæringer i virksomheden.

Det fremgik videre, at [klager] ville afvente afgørelse fra forsikringsselskabet [Topdanmark] før evt. iværksættelse af erhvervsafklarende foranstaltninger. Kopi af oplysningerne fra Jobcenter … vedlægges som **bilag G**.

På baggrund af de modtagne oplysninger skrev vi til [klager] den 14. maj 2013, at vi havde besluttet at bevilge præmiefritagelse samt udbetaling fra Erhvervsudygtighedsrenten i perioden fra den 1. juni 2013 (efter udløb af 3 måneders karens) til den 1. september 2013.

Vi skrev videre, at [klager] havde pligt til at informere os, hvis hans situation ændrer sig, herunder bl.a. hvis han blev raskmeldt. Kopi af vores brev af 14. maj 2013 vedlægges som **bilag H**.

[Klager] kontaktede os efterfølgende, idet han ønskede oplyst, om vi kunne bevilge for længere tid end 3 måneder (ad gangen).

Vi forelagde spørgsmålet for vores lægekonsulent, som vurderede, at [klagers] midlertidige erhvervsevne var nedsat med mere end halvdelen. Da det fremgik af oplysningerne fra Jobcenter … (**bilag G**), at [klagers] prognose vurderes at være dårlig, godkendte vi, at der kunne ske udbetaling for 1 år.

Vi skrev derfor til [klager] den 23. maj 2013, at vi bevilgede præmiefritagelse og udbetaling fra forsikringen foreløbigt frem til 1. september 2014. Vi skrev endvidere, at [klager] havde pligt til at kontakte os, hvis hans situation ændrer sig, herunder fx hvis han raskmeldes. Kopi af vores brev vedlægges som **bilag I**.

Den 10. juni modtog vi brev fra [klager], dateret den 7. juni 2013. Det fremgik heraf, at [klager] havde aftalt med kommunen at raskmelde sig pr. 10. juni 2013 med henblik på at finde et deltidsjob eller freelance arbejde. [Klager] skrev videre, at hans tilstand ikke havde ændret sig. Kopi af brev vedlægges som **bilag J**.

På baggrund af henvendelsen fra [klager] skrev vi den 18. juni 2013, at vi ikke kunne yde præmiefritagelse samt udbetaling fra forsikringen efter den 1. juli 2013, idet [klager] havde raskmeldt sig pr. 10. juni 2013. Vi skrev videre, at vi ville indhente de nyeste oplysninger fra Jobcenter … samt foretage en revurdering af hans erhvervsevnetabs størrelse, men at vi ikke kunne udbetale fra forsikringen i denne periode. Kopi af vores brev vedlægges som **bilag K**.

På grund af en teknisk fejl, blev udbetalingen ikke standset i vores system før den 1. september 2013. Topdanmark har ikke krævet det for meget udbetalte beløb for perioden fra den 1. juli 2013 til den 1. september 2013 tilbagebetalt.

Vi modtog herefter de nyeste oplysninger fra Jobcenter .... Det fremgik bl.a. af oplysningerne, at [klager] raskmeldte sig pr. 10. juni 2013. Det fremgik videre, at [klager] havde oplyst, at han så det som en mulighed, at blive ved med at arbejde indenfor [arbejdsområde] i begrænset timetal og supplere sin indtægt med ydelsen fra forsikringsselskabet [Topdanmark].

Det fremgik videre, at der ved fortsat sygemelding ville være behov for en afklaring af arbejdsevnen i forhold til aktuelle erhvervsområde, men også i forhold til en bredere vurdering af arbejdsevnen. Kopi af oplysningerne, modtaget den 24. juni 2013, vedlægges som **bilag L**.

Vi indhentede en speciallægeerklæring fra speciallæge i øjensygdomme … af 8. juli 2013. Det fremgik bl.a. af speciallægeerklæringens konklusion nederst, at: *'Da [klager] i øvrigt synes meget velbegavet og helt velfungerende, ville opgaver, der ikke kræver læsning eller detaljesyn, kunne varetages. Der synes heller ikke at være andre helbredsmæssige eller sociale problemer, der påvirker funktionsevnen'*. Kopi af speciallægeerklæringen vedlægges som **bilag M**.

Vi forelagde oplysningerne for Topdanmarks genforsikringsselskab … . [Genforsikringsselskabet] … vurderede, at [klagers] generelle erhvervsevne ikke var nedsat med mindst halvdelen. [Genforsikringsselskabet] vurderede, at [klager] med rette hjælpemidler for svagtseende, burde være i stand til at arbejde mindst 50% af fuldtidsnormen, fx som [forskellige arbejdsfunktioner] m.m. Kopi af vurderingen fra [genforsikringsselskabet] af 26. juli 2013 vedlægges som **bilag N**.

På baggrund af de modtagne oplysninger skrev vi til [klager] den 8. august 2013, at vi standsede præmiefritagelsen samt udbetalingen fra forsikringen den 1. september 2013.

Vi henviste i vores begrundelse bl.a. til, at [klager] – på trods af nedsat syn – havde formået at fastholde sit job på ordinære vilkår frem til 1. marts 2013, hvor [klager] fratrådte pga. nedskæringer. Vi henviste endvidere til, at det fremgik af speciallægeerklæringen (**bilag M**), at [klager] har begrænsninger i forhold til læsning, men at han ville kunne varetage opgaver der ikke kræver læsning eller detaljesyn på mere end halv tid. Kopi af vores brev af 8. august 2013 vedlægges. som **bilag 0**.

Den 11. november 2013 modtog vi en henvendelse fra [klagers] advokat, …, idet han på vegne af [klager] klagede over Topdanmarks afgørelse af 8. august 2013. Kopi af brev vedlægges som **bilag P**.

Sagen blev herefter vurderet af Topdanmarks juridiske af deling, som foretog en fornyet vurdering af sagen.

Ved brev af 19. december 2013 meddelte vi [klagers] advokat, at vi var enige i den afgørelse, der tidligere var blevet truffet. Vi henviste bl.a. til, at det fremgik af speciallægeerklæringen (**bilag M**), at [klager] ville kunne varetage opgaver, som ikke kræver læsning eller detaljesyn, ligesom vi henviste til, [klager] havde været i stand til at arbejde på ordinære vilkår fra november 2010 (efter operationen i venstre øje) til den 27. februar 2013.

Vi skrev videre, at vi havde tillagt det betydning, at [klager] havde raskmeldt sig hos kommunen, og at der derfor ikke havde været gennemført nogen arbejdsprøvning, som kunne afklare [klagers] erhvervsevne.

Endvidere henviste vi til, at det fremgik af akterne fra Jobcenter …, at [klager] selv havde oplyst, at han så det som en mulighed, at blive ved med at arbejde indenfor [arbejdsområde].

Kopi af vores brev af 19. december 2013 vedlægges som **bilag R**.
…
Sagsfremstilling efter ankenævnets kendelse den 7. januar 2015
Ifølge slutrapport af 28. december 2016 fra [anden aktør], har [klager] nu deltaget i to virksomhedspraktikker:

I perioden 18. april 2016 til 9. maj 2016 indenfor [arbejdsområde] ved sin tidligere arbejdsgiver … med optimering af [arbejdsopgave] og bud på fremtidige løsninger, 15 timer om ugen.

[Arbejdsgiveren] oplyste, at [klagers] faglige niveau var meget højt, men at arbejdstempoet var lavt, sammenlignet med en ordinært ansat.

Det estimeredes, at [klager] på baggrund af synsbesvær og deraf udtalt træthed og koncentrationsbesvær, havde et nedsat arbejdstempo og øget behov for pauser, svarende til en effektiv arbejdstid i praktikken på 7½ time om ugen. [Anden aktør] konkluderede dog, at det ikke havde været muligt at skåne [klager] for læsearbejde i dette praktikforløb.

I perioden 10. november 2016 til 7. december 2016 på [arbejdsplads1] indgik han i [arbejdspladsens] team af håndværkere, hvor han varetog gå-til-hånde funktioner, som blandt andet bestod i … og andet forefaldende arbejde. Efter 14 dagen blev arbejdstiden øget fra 17½ time til 27½ timer om ugen.

[Arbejdsplads 1] udtrykte fuld tilfredshed med [klager], men beskrev, at der var tale om nedsat arbejdstempo og synligt hurtig udtrætning.

På baggrund af [arbejdspladsens] oplysninger estimeredes det, at [klagers] på baggrund af hurtig og udtalt træthed, koncentrationsvanskeligheder, nedsat arbejdstempo og behov for hyppige pauser, i praktikken havde en effektiv arbejdsevne på 15 timer om ugen. Kopi af slutrapport af 28. december 2016 fra [anden aktør] er vedlagt af [klager] som **bilag 4**.

[Klager] har til Rehabiliteringsplanens forberedende del den 26. januar 2017 oplyst, at hans ide er at lave så meget han kan, hvis han kan finde noget arbejde som konsulent indenfor [arbejdsområde] oplyste, at han er god til problemløsning og finde ud af hvorfor [arbejdsområde] ikke virker, at han er god til at sammenfatte og lægge op til konklusioner. Han oplyste også, at han gerne laver noget [arbejdsområde] derhjemme i begrænset omfang, for eksempel hvis nogle venner skal have hjælp, eller hvis hans egen … ikke lige virker. Han oplyste, at det eneste problem er, at han ikke rigtig kan leve op til deadlines og resultater i samme grad som han har kunnet før.

[Klager] oplyste desuden, at han under sin praktik på [arbejdsplads1] oplevede store udfordringer med små konkrete arbejdsopgaver såsom skrueopgaver og andet.

[Klager] oplyste endvidere, at han bruger sin fritid blandt andet på at cykle, og at han cykler med en gruppe fra sit sociale netværk. Han har også kørekort, men bruger det ikke meget, da han cykler.

I rehabiliteringsplanens forberedende del oplyses videre, at [klager] er udlært [uddannelse] i virksomheden …, og har en grunduddannelse som [uddannelse] certificeret i diverse … discipliner. Rehabiliteringsplanens forberedende del vedlægges som **bilag S**.

I lægeattest af 9. februar 2017 fra … er der ikke oplyst om nogen forandring i [klagers] synsfunktion siden 2013. Det er oplyst, at han har behov for konkrete små-opgaver, som han har tid til at løse, og at man bør være særlig observant på hans synshandicap i forhold til valg af arbejdsopgaver. Der kan ikke peges på andre forhold end synshandicappet, som er af betydning for hans funktionsniveau. Lægeattesten vedlægges som **bilag T**.

Arbejdsmarkedscenter … oplyser, at kommunen den 4. april 2017 har afslået fleksjob, da det skal undersøges, om [klagers] arbejdsevne kan øges ved yderligere hjælpemidler og personlig assistance. Beskeden fra Arbejdsmarkedscenter … vedlægges som **bilag U**.

Vi har forelagt oplysningerne for Videnscenter for Helbred og Forsikring, som den 25. april 2017 har vurderet, at der ikke er tvivl om, at [klagers] funktionsevne og dermed generelle erhvervsevne er nedsat, men at der ikke er belæg for at [klagers] erhvervsevnetab er mindst på halvdelen. Vurderingen fra Videnscenter for Helbred og Forsikring er af [klager] vedlagt som **bilag 7.**

Socialmedicinsk vurdering af 25. maj 2016 konkluderer, at begrænsningen af [klagers] funktionsevne primært er relateret til læseevne og finmotorik, afstandsbedømmelse og orienteringsevne. Der er derfor ikke umiddelbart basis for skærmarbejde, som har været hans primære beskæftigelse, men der er ikke vurderet nogen problemstillinger omkring beskæftigelse, der ikke involverer læsesyn konstant.

Den socialmedicinsk vurdering anbefaler samtidig, at [klager] kontakter IBOS - Danmarks Nationale Kompetence og Rehabiliteringscenter (Instituttet for Blinde og Svagsynede) med henblik på afdækning af hjælpemidler i relation til hjemmet og fremtidig beskæftigelse. Socialmedicinsk vurdering af 25. maj 2016 vedlægges som **bilag V**.

Videnscenter for Helbred og Forsikring er enige i den socialmedicinske vurdering af, at [klager] kan varetage arbejdsfunktioner, der ikke indebærer ovennævnte begrænsningsområder.

Vi har den 19. maj 2017 meddelt, at vi fortsat ikke finder, at [klager] opfylder betingelserne for præmiefritagelse og udbetaling fra forsikringen (**bilag X**).

Kommunen har ved samtale med [klager] den 15. juni 2017 oplyst, at det var nødvendigt at arbejdsprøve ham igen, men at personlig assistance skulle være en del af afprøvningen. Kommunen oplyste, at IBOS havde oplyst dem per telefon om, at IBOS har blinde … med personlig assistance. Notatet fra samtalen vedlægges som **bilag Y**.

Ved opfølgning på … Jobcenter den 4. august 2017, blev der aftalt 13 ugers arbejdspraktik 5 timer dagligt, svarende til 25 timer om ugen i perioden 14. august 2017 til 10. november 2017 hos [arbejdsplads 2] som …medarbejder med brug af personlig assistance. Helbredsmæssigt oplyste [klager], at han har problemer med at afstandsbedømme, for eksempel når han skal give hånd eller tage fat i dørhåndtag, og at han ikke føler sig tryg ved at køre bil, hvorfor han ikke længere gør dette, men at han er i stand til at handle ind, tilberede mad og at han generelt er selvstændig i hverdagen. Angående praktik skulle der være tale om en branche, som [klager] kunne tilgå som

ufaglært, og hvor behovet for personlig assistance var minimalt. [Klager] beskrev sig selv som utålmodig og med temperament, hvorfor han udtrykte tvivl om egne empatiske evner. Ved opstartsmødet med [arbejdsplads 2], gav han ligeledes udtryk for tvivl om, hvorvidt han besidder de nødvendige empatiske evner. Opfølgningsbrevet vedlægges som **bilag Z**.

Praktikforløbet ved Plejecenter … er endnu uafsluttet.

Konklusion
Vi har udbetalt ydelser fra Erhvervsudygtighedsrenten samt ydet præmiefritagelse til [klager] i perioden fra den 1. juni 2013 til den 1. september 2013.

Vi har standset præmiefritagelsen samt udbetalingen fra Erhvervsudygtighedsrenten efter den 1. september 2013 med henvisning til, at [klagers] erhvervsevne er stabiliseret, og at [klager] ikke har dokumenteret, at hans generelle erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen efter dette tidspunkt.
…
Berettigelse til udbetaling ved varigt erhvervsevnetab forudsætter således, at den forsikrede opfylder betingelserne om både et medicinsk erhvervsevnetab og et økonomisk erhvervsevnetab i ethvert erhverv.

I forbindelse med at [klager] raskmeldte sig hos kommunen (den 10. juni 2013) har vi indhentet en speciallægeerklæring fra speciallæge i øjensygdomme … af 8. juli 2013 (**bilag M**). Det fremgår bl.a. heraf, at der ikke findes anden behandling samt at tilstanden ikke kan trænes bort.

[Klagers] tilstand må derfor senest på dette tidspunkt vurderes for stationær, hvorefter det er den generelle erhvervsevne – dvs. erhvervsevnen i ethvert erhverv som skal vurderes.

Vi mener fortsat ikke, at [klager] har dokumenteret, at hans erhvervsevne i ethvert erhverv er nedsat med mindst halvdelen efter den 1. september 2013 og inden den 1. september 2014, hvor dækningen ophørte.

Vi henviser til, at [klager] har formået at arbejde på fuld tid med uændret indkomst i sit tidligere ansættelsesforhold fra operationen i venstre øje (november 2010) og frem til hans afskedigelse den 1. marts 2013.

Vi har i den forbindelse tillagt det betydning, at [klager] blev afskediget som følge af nedskæringer grundet manglende arbejdsopgaver (bilag G) og derved ikke som følge af hans helbredsmæssige situation.

Vi har desuden tillagt det betydning, at han først sygemeldte sig den 27. februar 2013 på grund af sin afskedigelse, og at han således reelt har vist, at han kunne arbejde fuld tid med fuld løn frem til sin fratrædelse hos [arbejdsgiver] den 1. marts 2013.

Vi har også tillagt det betydning, at der ikke er indtrådt nogen forværring i hans synslidelse efter den 1. marts 2013, og at han den 10. juni 2013 raskmeldte sig til kommunen, og således stod fuldt ud til rådighed for det ordinære arbejdsmarked.

Vi finder, at en fuld raskmelding til det ordinære arbejdsmarked i 2013 understøttes af speciallægeerklæring fra speciallæge i øjensygdomme … af 8. juli 2013 (**bilag M**), som konkluderer, at *'Da [klager] i øvrigt synes meget velbegavet og helt velfungerende, ville opgaver, der ikke kræver læsning eller detaljesyn, kunne varetages. Der synes heller ikke at være andre helbredsmæssige eller sociale problemer, der påvirker funktionsevnen'*.

Vi har desuden tillagt det betydning, at [anden aktør] (**bilag 4**) konkluderer, at det første virksomhedspraktikforløb ved [klagers] hos tidligere arbejdsgiver … med blandt andet optimering af firmaets [arbejdsopgave] ikke var optimal, da det ikke havde været muligt at skåne [klager] for læsearbejde i dette praktikforløb. Virksomhedspraktikken hos den tidligere arbejdsgiver … viser, at [klager] nu kun kan arbejde 15 timer.

Da der ikke er indtrådt nogen forværring i [klagers] synslidelse siden 2013, finder vi yderligere af denne årsag ikke, at denne arbejdsprøvning giver et retvisende grundlag for en vurdering af hans erhvervsevne i 2013/2014, hvor han hos den selv samme arbejdsgiver kunne arbejde på fuld tid indtil fratrædelsen.

Vi finder heller ikke at andet virksomhedspraktikforløb ved [arbejdsplads 1], hvor [klagers] effektive arbejdstid blev estimeret til 15 timer om ugen, var optimal. Vi tillægger det betydning, at [klager] selv oplyste (**bilag S**), at han under sin praktik på [arbejdsplads 1] oplevede store udfordringer med små konkrete arbejdsopgaver såsom skrueopgaver og andet. Vi tillægger det yderligere betydning, at arbejdsprøvningen kun varede i 4 uger, hvor de første 2 uger var på 17½ timer om ugen, hvorefter arbejdstiden blev sat op til 27½ time, og at [klager] ikke er forsøgt sat yderligere op i tid. Vi finder af disse grunde heller ikke, at arbejdsprøvningen ved [arbejdsplads 1], giver et retvisende grundlag for en vurdering af [klagers] erhvervsevne i 2013/2014.

Vi henviser i den forbindelse til ankenævnets tidligere kendelse af 8. september 2014 i et spørgsmål om arbejdsprøvning, hvor nævnet fandt, *'at arbejdsprøvningen som ... ikke var velvalgt og dermed næppe var egnet til at give et retvisende billede af klagerens resterhvervsevne'*. Vi finder på baggrund af ankenævnets udtalelse ikke, at det lave timetal i en arbejdsprøvning i sig selv skaber en formodning for, at erhvervsevnen er nedsat i dækningsberettigende grad. Ankenævnets kendelse vedlægges som **bilag *Æ***.

Vi har videre tillagt det betydning, at [klager] har oplyst, at han ser det som en mulighed at blive ved med at arbejde inden for … området (**bilag L**).

Vi har også tillagt det betydning, at der i socialmedicinsk vurdering af 25. maj 2016 (**bilag V**) ikke er vurderet nogen problemstillinger omkring beskæftigelse, der ikke involverer læsesyn konstant.

Vi har yderligere tillagt det betydning, at Videnscenter for Helbred og Forsikring den 25. april 2017 (**bilag 7**), har vurderet, at tilstanden har været stationær siden marts 2013, og at der ikke er belæg for at erhvervsevnetabet er på mindst halvdelen.

Vi vurderer på baggrund heraf, at [klager] burde kunne arbejde mere end halv tid med for eksempel mere almindelige … opgaver, som ikke stiller krav om konstant læsesyn og skærmarbejde eller deadlines.

Vi bemærker i øvrigt, at [klager] fortsat er i et uafklaret arbejdsprøvningsforløb, og at IBOS (bilag 27) har oplyst, at de har blinde … med personlig assistance, men kommunen har ikke i øvrigt søgt videre rådgivning via IBOS.

På baggrund af ovenstående fastholder vi vores afgørelse og dermed vores afslag på præmiefritagelse samt udbetaling fra Erhvervsudygtighedsrenten efter den 1. september 2013 med henvisning til, at [klager] ikke har dokumenteret, at hans erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen i ethvert erhverv efter dette tidspunkt eller inden den 1. september 2014 hvor hans erhvervsudygtighedsrente ophørte."

Klagerens advokat har i brev af 27/11 2017 til nævnet blandt andet bemærket:

"**2. Bemærkninger**
2.1 Perioden før ankenævnets kendelse
Selskabet henviser blandt andet til en speciallægeerklæring af 8. juli 2013, som selskabet på baggrund af har vurderet, at min klient med rette skånehensyn kan forventes at varetage opgaver på mere end halv tid.

Hertil bemærker jeg, at erklæringen såvel som selskabets vurdering ikke kan tillægges betydning, allerede fordi de har vist sig for optimistisk i forhold til resultaterne fra min klients arbejdsprøvninger.

Dertil kommer, selskabets vurdering af min klients evne til at arbejde mere end 'halv tid' ikke tager højde for den lavere løn, som han vil få i en stilling, hvor han ikke kan bruger sine fagkompetencer, herunder læsning og detaljesyn.

Da min klients lønniveau efter uddannelse og alder er betydeligt højere end de forventelige ufaglærte stillinger, som han vil kunne bestride, så vil selv et arbejde på 'halv tid' ikke føre til, at min klient herved oppebærer halvdelen af den indtægt, der efter betingelserne skal sammenlignes med – dvs. en fuldt erhvervsdygtig person med lignende uddannelse og alder.

2.2. Perioden efter ankenævnets kendelse
Selskabet henviser til, at min klient i perioden efter ankenævnets kendelse har været i arbejdsprøvninger, som efter selskabets opfattelse ikke har været retvisende. Dette er jeg ikke enig i og henviser til mine bemærkninger herom i klagen af 14. september 2017.

Selv hvis arbejdsprøvninger kunne gennemføres på en anden måde, så er dette forsøgt med brug af personlig assistance, der således ikke er udtryk for min klients evne til ved eget arbejde at oppebære indtægt, som forudsat i betingelserne.

Selskabet anfører desuden, at min klient skulle være i stand til at arbejde mere end halv tid som fx … . Hertil bemærker jeg, at en stilling som …, [servicemedarbejder] mv. i forbindelse med afklaringsforløbet har været overvejet, men ikke fandtes egnet.

Som det fremgår af bilag 10, så har arbejdsmarkedskonsulenten vedrørende netop … anført, at: *'Det vurderes at kræve skærmarbejde, da der ofte vil være tale om kunder, der ringer med fejl, som er dækket af garantiordninger, hvilket kræver registrering i systemer. Skærmen er således en stor del af det primære arbejde.'*

Selskabet anfører derudover, at min klient fortsat er i et afklaringsforløb, og at dette skulle have betydning for retten til dækning. Dette er jeg ikke enig i.

Det afgørende er, at forløbene har vist, at min klient ikke er i stand til ved egen arbejdsindsats at tjene mere end halvdelen af, hvad der i samme egn er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse, alder og køn, og at dette blot bekræfter påstanden herom fra de første klager over selskabets afslag i forsikringstiden. Det forhold, at min klient af andre årsager stadig er i et kommunalt forløb, kan ikke føre til andet resultat."

Selskabet har i brev af 7/12 2018 til nævnet blandt andet anført:

"Vi har følgende at tilføje til advokatens bemærkninger:

Forsikrede har bevisbyrden for, at han opfylder betingelserne for udbetaling.
…
Vi finder ikke, at klager har dokumenteret, at han ikke kan arbejde mere end halv tid indenfor ethvert erhverv (medicinsk erhvervsevnetab).

Herudover finder vi heller ikke, at klager har dokumenteret, at han opfylder betingelserne om økonomisk erhvervsevnetab."

Af brev af 12/2 2018 fra klagerens advokat til nævnet fremgår det blandt andet:

"**2. Bemærkninger**
2.1 Raskmelding
Selskabet har i tidligere indlæg henvist til, at min klient blev raskmeldt i kommunen, efter han var blevet opsagt fra sit tidligere arbejde, og at dette skulle understøtte, at erhvervsevnen ikke var nedsat i dækningsberettigende omfang.

Da min klient raskmeldte sig, havde han først spurgt kommunen om muligheden for deltidsraskmelding, hvilket ikke kunne lade sig gøre. Hans bevæggrund var, at han ønskede at bruge sin tilbageværende erhvervsevne i småjobs. Han ringede derfor til selskabet, som meddelte, at de var indforstået med, at han raskmeldte sig med dette formål, og de oplyste, at han fortsat ville kunne få sin erhvervsevnetabsforsikring for et 1 år ad gangen.

At min klient ikke var 'rask' understøttes desuden af, at han ikke meldte sig ledig, idet han netop ikke kunne stå til rådighed for arbejdsmarkedet på almindelige vilkår.

2.2 Arbejdet i perioden frem til opsigelse
Selskabet har desuden henvist til, at min klient opretholdt et fuldtidsarbejde i perioden fra operationen, til han blev opsagt, og at dette skulle være udtryk for, at hans erhvervsevne ikke var nedsat. Dette er ikke korrekt.

I Lægeattest ved nedsat erhvervsevne 1 af 1. marts 2013 (bilag E) fremgår under afsnit 9 b om den lægelige vurdering af funktionsnedsættelsen, at min klient *'Mister overblikket. Arbejder for langsomt og anstrengt. Laver for mange fejl. Bliver hurtigt udtrættet og får hovedpine. Generne skyl-*

des synsnedsættelsen.' Det forhold, at han har været på arbejde efter operationen og frem til opsigelsen kan således ikke ses som udtryk for en fuld erhvervsevne.

Videre fremgår det af opgørelsen over min klients faktureringsgrad (bilag 13), at den falder betydeligt fra 2010 til 2013, hvor den ender på 0. Synet var i denne periode også løbende er blevet forværret, hvilket også fremgår af vedlagte udskrift af hospitalsjournal (bilag 14). Når min klient trods sin anciennitet og alder blev opsagt, skyldes det således, at han i en længere periode havde 'siddet på bænken' uden noget at lave som følge af det forværrede syn.

2.3 Jobafklaring
Det fastholdes, at det i en sag som den foreliggende ikke er en betingelse for dækning, at min klient er ude af eller afsluttet i et kommunalt forløb. Sådanne forløb kan strække sig over mange år, hvorfor det afgørende er, om det på baggrund af de resultater, som forløbene viser, kan lægges til grund, at min klients erhvervsevne i forsikringstiden var nedsat i dækningsberettigende grad.

Indledningsvist bemærker jeg, at selskabets bilag U viser, at rehabiliteringsudvalget har indstillet til fleksjob, som dokumenterer en nedsat erhvervsevne. Man fandt dog, at min klient skulle afprøves med personlig assistance, som imidlertid ikke har noget at gøre med hans evne til ved eget arbejde at oppebære indtægt, jf. forsikringsbetingelsernes punkt 7, stk. 6.

I bilag Y/bilag 9 er det tillige anført, at rapporten fra IBOS om hjælpemidler (som bekræfter, at der ikke er hjælpemidler, der kan forbedre erhvervsevnen) var af høj kvalitet og at der ikke var behov for yderligere.

Som **bilag 15** fremlægges seneste rapport fra [socialøkonomisk virksomhed] vedrørende afklaringsforløb fra den 26. juni 2017 til den 28. januar 2018. Rapporten understøtter igen, at min klient har et dækningsberettigende erhvervsevnetab.

Om praktikforløb i perioden den 30. oktober 2017 til den 28. januar 2018, er det blandt andet anført, at 'De 17 ½ time om ugen er dog ikke effektiv arbejdstid, idet [klager] benytter længere tid på en opgave som følge af synsnedsættelsen.' Og at 'På den baggrund har det ikke været muligt at øge arbejdstiden yderligere.'
…
Fælles for de rapporter, der er afgivet – inklusiv ovenstående – er, at de er blevet til ved afprøvning, undersøgelse og samtale med min klient. Det kan derfor ikke tillægges betydning, når selskabet gentagne gange afviser disse med henvisning til egne udtalelser om mulige erhverv og indtjenings muligheder er baseret på tolkninger af egne eksperter, der ikke har haft direkte kontakt med klienten.

3. Sammenfatning
Min klient har løbende været arbejdsprøvet i forskellige jobs, som alle har vist, at han har et erhvervsevnetab på mindst halvdelen. Dette støttes både på antallet af timer, han kunne arbejde, men også den ufaglærte karakter, som arbejdet har haft, hvilket fører til, at han selv med et arbejde på 'halv tid' ikke ved eget arbejde kan oppebære halvdelen af, hvad en fuldt erhvervsdygtig person med lignende uddannelse og alder er i stand til. Som **bilag 16** vedlægges lønstatistik fra [fagforening], og kan hertil bemærkes, at min klient har 35 års …erfaring, der gennemsnitligt ligger på knap 58.000 kr. om måneden.

Årsagen til funktionstabet er utvivlsomt hans begrænsede syn, hvilket har støtte i både lægelige og kommunale akter. Det kan da heller ikke undre, at man i stort set alle funktioner i større eller mindre grad har brug for synet, hvilket har den følge at min klient udtrættes og generelt arbejder langsommere.

Hvis selskabet får medhold i denne sag, så vil de dækninger, der her er tale om få en nærmest ubetydelig funktion for mange forsikringstagere, da man ved sygemelding eller opsigelse på grund af helbreds- og funktionsnedsættelser ofte vil skulle gennemgå et kommunalt forløb, der kan strække sig over mange år.

Idet selskabet, når forsikringstageren opsiges og der opstår et løntab, som kan begrunde retten til et erhvervsevnetab, hæver præmierne betydeligt (i dette tilfælde til ca. 3.000 kr./md.), er det også af den grund et åbenlyst urimeligt resultat, hvis selskabet kan afvise dækning med henvisning til manglende afklaring, og når denne er gennemført så bestride, at afklaringen giver et retvisende billede. Der er hverken i betingelserne eller forholdene i øvrigt holdepunkter for, at forsikringen skal fortolkes på en så byrdefuld måde for forsikringstageren."

Selskabet har i brev af 2/3 2018 til nævnet blandt andet oplyst:

"Klager oplyser nederst på side 1, at klager har kontaktet Topdanmark. Topdanmark skulle efter klagers påstand have meddelt, at vi var indforstået med, at klager raskmeldte sig med det formål at arbejde i småjobs og Topdanmark skulle videre have oplyst, at klager fortsat ville kunne få sin erhvervsevnetabsforsikring for 1 år ad gangen.

Vi ikke kan se, at vi har accepteret eller givet denne information, der da heller ikke kan ses relevant for nærværende tvist.

Den seneste arbejdsprøvning (bilag 15) ændrer ikke vores vurdering af, at klager ikke opfylder betingelserne. Vi finder fortsat ikke, at klager har dokumenteret, at han ikke kan arbejde mere end halv tid indenfor erhverv (medicinsk erhvervsevnetab). Herudover finder vi fortsat heller ikke, at klager har dokumenteret, at han opfylder betingelserne om økonomisk erhvervsevnetab."

Klagerens advokat har i brev af 28/3 2018 til nævnet blandt andet oplyst:

"Jeg vedlægger endvidere kopi af min klients fleksjobbevilling af 9, marts 2018 (**bilag 17**), hvoraf fremgår at hans arbejdsevne af helbredsmæssige årsager vurderes varigt og væsentligt nedsat til under 50 % med skånehensyn i form af ingen tidsbegrænsede opgaver, mulighed for flere daglige pauser, arbejdsopgaver uden krav om detalje syn og et lavt antal opgaver eller ingen skærmarbejde.

Min klient er nu i to omgange vurderet berettiget til flexjob med en arbejdstid på max 15 timer. Vurderingerne er foretaget på baggrund af og under medvirken fra en række uvildige specialister såsom læger, socialrådgivere, jobcentre mv. samt to rapporter udarbejdet af forskellige konsulenthuse.

Bevillingen bekræfter den påstand, der fra start har været om, at min klient allerede i forsikringstiden havde et dækningsberettigende erhvervsevnetab. Selskabets indsigelser mod arbejdsprøv-

> ningerne kan ikke danne grundlag for et afslag, og det bemærkes, at indsigelserne primært er baseret på udtalelser fra [andet forsikringsselskab] og Helbred & Forsikring, som aldrig har set eller mødt min klient, ligesom de har en sådan tilknytning til selskabet/forsikringsbranchen, at de ikke kan betragtes som uvildige eller objektive."

Selskabet har i brev af 17/4 2018 til nævnet bemærket, at "Det afvises at Topdanmark på noget tidspunkt har givet tilsagn om dækning 1 år ad gangen selv med småjobs ved raskmelding. Topdanmark har således også stoppet udbetalingen den 1. september 2013".

Selskabets advokat har i brev af 2/4 2019 til nævnet blandt andet anført:

> "Det har desværre ikke vist sig muligt at forlige sagen. Jeg ønsker derfor at komme med dette afsluttende indlæg.
>
> Ankenævnet for Forsikring har i sin kendelse fra den 7. januar 2015 foretaget en omhyggelig gennemgang af klagerens tilstand og derudfra vurderet hans erhvervsevne.
> Ankenævnet lægger i kendelsen til grund, at klagerens tilstand allerede flere år før kendelsen var stationær. Der er ikke fremkommet egentlige nye lægelige oplysninger om klagerens tilstand i denne sag.
> Ankenævnet når i kendelsen frem til, at klagerens generelle erhvervsevne ikke er nedsat med mindst halvdelen. Nævnet lægger bl.a. vægt på
>
> • At klageren arbejdede fuld tid med uændret indkomst frem til det tidspunkt, hvor han blev afskediget sfa. nedskæringer og hvor han sygemeldte sig,
> • at klageren i 2013 raskmeldte sig overfor kommunen og
> • at det i speciallægeerklæring er anført, at '*Særlige skånehensyn vil ikke bedre tilstanden, og det synes vanskeligt at forestille sig, at man ved særlige skånehensyn eller hjælpemidler vil kunne kompensere for den langsomme læsehastighed*'. Videre fremgår det af erklæringen, at klageren '*synes meget velbegavet og helt velfungerende'* og ville kunne varetage opgaver, der ikke kræver læsning eller detaljesyn.
>
> Speciallægeerklæringen forholder sig således reelt allerede til, at der næppe vil kunne kompenseres for klagerens synshandicap ved særlige hjælpemidler eller skånehensyn. Den forudskikker dermed reelt også udfaldet af en arbejdsprøvning. Det var Ankenævnet bekendt på kendelsestidspunktet.
>
> Det fremstår derfor i nogen grad som et obiter dictum, at nævnet i kendelsen afslutningsvist også henviser til, at klagerens erhvervsevne i øvrigt ikke er afklaret i en arbejdsprøvning.
>
> Hverken arbejdsprøvningen eller en tilkendelse af fleksjob ændrer ved klagerens tilstand. Klagerens fokus på den pågældende passus i kendelsen forekommer derfor at vride den noget ud af proportioner.

Klagerens arbejdsprøvning viser ret beset blot, hvad speciallægeerklæringen allerede havde konkluderet. Og som det er godtgjort ved udtalelsen fra HEFA i bilag 7, medfører det ikke, at klagerens erhvervsevne er nedsat med mere end halvdelen.

Jeg mener, det er væsentligt at holde sig for øje, at selv svære synshandicap eller endog blindhed ikke uden videre betyder, at den synshandicappedes erhvervsevne er nedsat. Instituttet for Blinde og Svagsynede har på sin hjemmeside https://www.ibos.dk/faa-viden-nyt/gode-raad-til-arbejdslivet_jobliste.html en lang liste af jobs, der kan bestrides af svagsynede, stærkt svagsynede og blinde, herunder for selv sidstnævnte kategori bl.a.:

- Controller
- Daglig leder
- Direktionsassistent i medicinalvirksomhed
- Folkeskolelærer
- Guides på 'Dialog i mørke'
- Håndværksmester
- Køkkenmedhjælper
- Juridisk sagsbehandler
- Organist
- Overassistent i kundecenter
- Planlægger
- Psykolog
- Receptionist
- Redaktør
- Sekretariatschef
- Sekretær
- Selvstændig massør
- Socialrådgiver
- Speditør
- Sælger
- Telefonist
- Translatør, freelance
- Timelærer i IT
- Udviklingskonsulent

Klageren er − ubestridt − præget af sit synshandicap. Men han er ikke blind.

Der er ikke oplysninger om, at klageren er intellektuelt reduceret. Tværtom præciseres det i den ovennævnte speciallægeerklæring, at klageren '*synes meget velbegavet og helt velfungerende*'.

Han burde derfor præsumptivt være i stand til at bestride et af de jobs, der iflg. Institut for Blinde og Svagsynede er egnede for selv blinde. Det forhold, at klageren forholdsvis hurtigt udtrættes og har behov for pauser, eller at han efter arbejdstids ophør er udkørt, bevirker og dokumenterer ikke, at erhvervsevnen er nedsat med mere end halvdelen.

Klageren er desuden fortsat i besiddelse af sit kørekort. Kørekortsbekendtgørelsen (BEK nr 815 af 21/06/2017) bestemmer i § 30, at '*Kørekort kan kun udstedes til en person, der er i besiddelse af tilstrækkelig synsevne ... '.* I bilag 2 til bekendtgørelsen er videre fastsat detaljerede krav til synet

'… med henblik på at sikre, at vedkommendes synssans er tilstrækkelig god til, at vedkommende kan føre motordrevet køretøj'. Klagerens syn er således under alle omstændigheder tilstrækkeligt godt til, at han fortsat må færdes i trafikken i bil.
Jeg gør derfor gældende, at klagerens synsnedsættelse ikke i sig selv godtgør en nedsættelse af hans generelle erhvervsevne med mindst halvdelen.

Mit synspunkt understøttes yderligere af, at klageren som fritidsbeskæftigelse angiver cykling. Cykling kræver forudsætningsvist både overblik, reaktionsevne og opmærksomhed på den øvrige trafik, de andre trafikanter og ikke mindst køreunderlaget. Færdigheder, som kan anvendes i et erhverv og som afkræfter, at hans erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen.

Det er klageren, der skal godtgøre, at hans tilstand er erstatningsberettigende. Jeg gør gældende, at klageren ikke har dokumenteret det. HEFO's udtalelse i bilag 7 bekræfter det synspunkt.

Der er ikke sket eller dokumenteret nogen udvikling i klagerens tilstand siden Ankenævnets seneste kendelse fra januar 2015. Jeg gør derfor gældende, at Ankenævnets tidligere kendelse og begrundelse fortsat er korrekt og berettiget og at Ankenævnet må nå til samme resultat."

Af brev af 6/5 2019 fra klagerens advokat til nævnet fremgår det blandt andet:

"**2. Bemærkninger**
2.1. Kommunalt forløb

Det bestrides, at præmisserne i Ankenævnet for Forsikringskendelse af 7. januar 2015 om manglende kommunal afklaring skal forstås som et 'obiter dictum'. Nævnet anfører direkte i præmisserne, at der er lagt vægt på forholdet, og der er derfor ikke holdepunkter for at antaget andet.

Selskabets synspunkt om, at en kommunal afklaring eller tilkendelsen af fleksjob skulle være uden betydning forekommer både nyt og uden holdepunkter i sagens faktiske behandling såvel aftalegrundlaget.

Selskabet har således allerede under behandlingen af den tidligere ankenævnssag i indlæg til nævnet af 25. juni 2014 anført, at man var villig til at revurdere erhvervsevnetabet, såfremt min klient på et senere tidspunkt besluttede sig for at deltage i en arbejdsprøvning i kommunalt regi.

Selskabet har også rent faktisk foretaget en revurdering på baggrund af de gennemførte arbejdsprøvninger.

I forhold til tilkendelse af fleksjob, så henleder jeg opmærksomheden på betingelsernes punkt 7, sidste afsnit omkring 'Fleksjob', hvorefter forsikringen dækker, når forsikrede er i fleksjob.

Når selskabet har indsat en sådan bestemmelse, så er det udtryk for, at man tillægger fleksjob betydning i forhold til tilkendelse af ydelser. Selskabet kan ikke gennem egne fortolkninger omgå/udhule bestemmelsen, såvel betydningen heraf.

Det bemærkes for en ordens skyld, at min klient er bevilliget fleksjob på baggrund af hans synsnedsættelse, og at der er ikke holdepunkter for, at hans evne til at oppebære indtægt skulle være nedsat af andre forhold.

2.2. Cykling og kørekort
Selskabet anfører i indlægget, at min klients fritidsbeskæftigelse med cykling skulle understøtte, at hans erhvervsevne ikke er nedsat i dækningsberettigende grad.

Hertil bemærker jeg, at min klient trættes af cykling, som med alt andet han foretager sig. Jo mere opmærksomhed, der kræves, jo hurtigere bliver han træt. Det går derfor bedst på cykelstier på landet, hvor han cykler den samme rute, hvilket kræver mindre opmærksomhed, ligesom han helst undgår cykling i byen.

Selv når der cykles på landet, er det dog langt fra uden problemer. Min klient er faldet to gange, fordi han ikke kunne se huller i vejen. Begge ulykker er meldt til forsikringen og kan dokumenteres på selskabets forlangende.

Ved det seneste styrt brækkede min klient sit kraveben. En anden gang overså han, at omlægningen af cykelstien ophørte, med det resultat at han kørte ind i et skilt, der stod tværs henover hans vejbane, hvorved den bagved kørende cyklist kørte ind i ham.

Uden for byen vælger min klient at leve med risikoen for at bevare den glæde og mobilitet, som cyklingen giver. Det betyder dog ikke, at cyklingen udtrykker en erhvervsevne − snarere tværtimod henset til ovenstående forklaringer.

Vedrørende selskabets bemærkninger til min klients kørekort, så skal det bemærkes, at han ikke længere kan køre bil i forbindelse med et arbejde.

2.3. Muligheder for at opnå beskæftigelse
Selskabet anfører, at selv svære synshandicap eller endog blindhed ikke uden videre betyder, at den synshandicappedes erhvervsevne er nedsat. Det er imidlertid heller ikke påstanden.

Påstanden i nærværende sag lyder på, at min klients gener og følger af synshandicappet fører til, at hans erhvervsevne er nedsat i dækningsberettigende omfang.

Selskabets henvisning til en generel liste over, hvilke opgaver synshandicappede kan varetage, siger intet om i hvilket omfang, på hvilke vilkår, eller til hvilken indtægt, sådanne opgaver vil kunne varetages.

Dertil kommer, at min klient har været igennem en kommunal afklaring som viser, at hans erhvervsevne er nedsat væsentlig og i dækningsberettigende omfang. Jeg henviser i den forbindelse til rapporten fra [socialøkonomisk virksomhed] (bilag 10), hvorefter en række af de stillinger og funktioner, som personer med synshandicap ifølge selskabet kan bestride, rent faktisk har været overvejet, men blev vurderet mindre egnet i forhold til det område min klient blev afprøvet i.

Selskabets synspunkt om, hvad min klient 'burde' kunne bestride kan i den sammenhæng ikke tillægges betydning, når det allerede er afprøvet og afklaret."

Nævnet har også modtaget selskabets brev af 17/6 2019 og mail af 29/7 2019 fra klagerens advokat. Klagerens advokat har bedt nævnet tage stilling til tilkendelse af advokatomkostnin-

ger, jf. forsikringsaftaleloven § 32, stk. 3, med et beløb på 40.000 kr. med tillæg af moms. Selskabet har ikke kommenteret kravet på advokatomkostninger.

Nævnet er forelagt bilag fra sagen. Et uddrag heraf gengives nedenfor.

Nævnet har i kendelse 86067 af 7/1 2015 blandt andet anført:

> "Nævnet udtaler
> Klageren, der er født i [1950'erne], arbejdede som … frem til udgangen af februar 2013, hvor han blev afskediget på grund af nedskæringer. Samtidig sygemeldte han sig i kommunalt regi, da han mente, at han ikke var i stand til at varetage et arbejde på normale vilkår. Klageren havde været blind på sit højre øje siden 1996, og i september 2010 var han blevet opereret for [øjensygdom] på venstre øje, hvilket havde medført flere synsmæssige gener. Klageren havde arbejdet på fuld tid siden operationen i september 2010.
>
> Klageren har anført, at selskabet skal anerkende, at hans erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen efter den 1/9 2013, selv om der ikke er foretaget en arbejdsprøvning, og han er raskmeldt i kommunalt regi.
>
> Selskabet har anført, at klagerens tilstand har været stationær siden marts 2013, og at erhvervsevnetabsvurderingen derfor skal ske i forhold til den generelle erhvervsevne. Selskabet har anført, at der ikke er dokumentation for, at klagerens generelle erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen.
>
> Nævnet finder at måtte lægge til grund, at klagerens tilstand er stationær, idet der ikke er mulighed for bedring, og at hans erhvervsevne derfor skal vurderes i forhold til den generelle erhvervsevne. Efter sin gennemgang af sagen finder nævnet det ikke dokumenteret, at klagerens generelle erhvervsevne er nedsat i dækningsberettigende grad.
>
> Nævnet har bl.a. lagt vægt på, at klageren har arbejdet fuld tid med uændret indkomst i perioden siden operationen i september 2010 til sygemeldingen den 27/2 2013.
>
> Nævnet har også lagt vægt på, at klageren den 7/6 2013 har raskmeldt sig overfor kommunen, således at han indgår på arbejdsmarkedet på normale vilkår.
>
> Videre har nævnet lagt vægt på, at det i speciallægeerklæringen modtaget i selskabet den 15/7 2013 bl.a. er anført, at 'Særlige skånehensyn vil ikke bedre tilstanden, og det synes vanskeligt at forestille sig, at man ved særlige skånehensyn eller hjælpemidler vil kunne kompensere for den langsomme læsehastighed.' Videre fremgår det, at da klageren 'synes meget velbegavet og helt velfungerende, ville opgaver, der ikke kræver læsning eller detaljesyn, kunne varetages. Der synes heller ikke at være andre helbredsmæssige eller sociale problemer, der påvirker funktionsevnen.'
>
> Endvidere har nævnet lagt vægt på, at klagerens erhvervsevne ikke er afklaret i erhverv, hvor der kan tages hensyn til hans nedsatte syn, og hvorfor nævnet finder det ikke er dokumenteret, at

han ikke vil kunne tjene mindst halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med samme alder og baggrund'."

Klagerens praktiserende læge har i en lægeattest af 1/3 2013 blandt andet oplyst:

"**9**
a) Hvilke funktioner af sit hidtidige arbejde eller daglige funktioner mener patienten, han/hun ikke kan udføre?
b) Hvad er den lægelige eller medicinske årsag til, at patienten ikke kan udføre disse funktioner? (Besvares kun hvis patienten har oplyst, at der er nedsat funktion)
c) Hvor mange timer daglig vurderer du, patienten kan arbejde?

Nærmere beskrivelse:
Pt er … beskæftiget med [arbejdsopgave]. Tilstanden præget af usikker og langsom læsning. Har kun et lille læsefelt og derfor ikke overskue større tekstmængder.

Nærmere beskrivelse:
Mistet overblikket. Arbejder for langsomt og anstrengt. Laver for mange fejl. Bliver hurtigt udtrættet og får hovedpine. Generne skyldes synsnedsættelsen.

Antal timer daglig: Ganske få timer.
…
12
Eventuelle bemærkninger?
Patienten har forsøgt at passe sit hidtidige arbejde men har måtte opgive, dels pga et ineffektivt arbejde, dels pga den personlige belastning."

Af et socialmedicinsk journalnotat af 25/6 2016 fremgår det blandt andet:

"**Resume**
[Mand i 50'erne], aktuelt uden beskæftigelse, med kendt synshandicap i form af blindhed på hø. øje og nedsat syn, udfald af centrale syn, på ve. øje.

Mangeårig erhvervserfaring som … og … i …branchen. Afskediget 2013 på grund af tiltagende synsnedsættelse, arbejdet bestod af skrivebordsarbejde, skærmarbejde, bl.a. informationssøgning, mailkorrespondance og koordinering af møder.
Funktionsnedsættelsen indvirkede på arbejdsevnen ved at han mistede overblikket, blev usikker, arbejdede langsommere og anstrengt, samt lavede mange fejl, blev hurtigt udtrættet og fik hovedpine. [Klager] har således kunne klare sig på arbejdsmarkedet med sit nedsatte syn frem til 2010, hvor der sker en forværring af det seende v. øje.
Synshandicappet er begrænsende for arbejdsevnen, kan således kun læse mindre områder af gangen, læser derfor ikke bøger, har besvær med skærmarbejde, må anvende meget energi på alle funktioner der involverer synet.
Har svært ved afstandsbedømmelse, kan have besvær med orientering, har kørekort, men anvender det ikke meget (har anmodet [klager] om at søge egen læge mhp. revurdering af dette, da hans synshandikap medfører orienteringsbesvær og heraf forlængede reaktionstid).

Udover synsproblemet ingen væsentlige klager, haft migræne det meste af sit liv, ofte et anfald hvert halve år, men ikke noget invaliderende.
Fysisk fremtræder [klager] fuldkommen rask i øvrigt.
Mht. funktionsevne er begrænsningen pga. synshandicappet primært relateret til læseevne og finmotorik, afstandsbedømmelse og orienteringsevne.
Derfor vurderes det umiddelbart at der ikke er basis for et skærmrelateret arbejde, som er [klagers] primære beskæftigelsesområde.
Derimod ses ingen problemstillinger omkring beskæftigelse der ikke involverer læsesyn konstant.

SOCIALMEDICINSK ENHED, FRH Cpr.nr.
Vurderingen er således at mere fysisk orienteret arbejde eller funktioner, hvor [klager] kan udnytte sin faglige viden indenfor … mundtligt, dvs. hvor [klager] kan anvende sin udmærkede fysik og intellekt uden at kompromittere sit læse- og synshandicap vil være en mulighed.
I den forbindelse skal det nævnes, at [klager] ved stillingsskift har bemærket, at det sortner for øjnene og han er opmærksom på at tage hensyn til dette.

Samlet vurderes det, at [klagers] funktionsnedsættelse indenfor sit primære erhverv ikke er foreneligt med egentlig ansættelse da skånehensynene ikke er foreneligt med tidsbestemte deadlines.
Videre bør det afklares, hvilke funktioner [klager] kan varetage og i hvilket omfang, da [klager] udtrættes. Det anbefales, at [klager] kontakter IBOS med henblik på afdækning af hjælpemidler i relation til hjemmet og fremtidige beskæftigelse."

I en slutrapport af 28/12 2016 er det om et arbejdsprøvningsforløb blandt andet oplyst:

"**Beskrivelse af forløb:**
[Klager] har under forløbet ved [anden aktør] deltaget i to virksomhedspraktikker af hver fire ugers varighed, ved henholdsvis [arbejdsgiver], i perioden 18.04.16 -09.05.16, og …, i perioden 10.11.16-07.12.16.

[Klager] har altid været beskæftiget indenfor …, og ønsker derfor også, at første praktik finder sted indenfor …faget. I praktikken ved [arbejdsgiver] mødte [klager] tre timer, fem dage ugentligt. [Klager] har i praktikken forsøgt at arbejde med [arbejdsopgave] og givet bud på fremtidige løsninger. [Klagers] udfordringer med synet har medført øget udtrætning og koncentrationsbesvær. [Klager] har skærmbriller, men dette har ikke afhjulpet. Arbejdsgiver oplyser, at [klagers] faglige niveau er meget højt, men at arbejdstempoet er lavt, sammenlignet med en ordinært ansat. Arbejdsgiver oplyser ligeledes, at [klager] fungerer godt i samarbejdet med kolleger og indgår selvstændigt i det daglige arbejde. [Klager] beskrives endvidere som mødestabil og med vilje til at gennemføre sine arbejdsopgaver. [Klager] har hver dag ved hjemkomst haft behov for et sove i omkring 1 ½-2½ time. Arbejdsgiver har, udover nedsat arbejdstempo og øget behov for pauser på baggrund af synsbesvær og deraf udtalt træthed og koncentrationsbesvær, svært ved at angive [klagers] effektive arbejdstid, som dog estimeres til at ligge på omkring halvdelen af en ordinært ansat således ca. 7½ time ugentligt.

I praktikken ved … indgik [klager] i … eget team af håndværkere. Her varetog [klager] gå-til-hånde funktioner, som blandt andet bestod i [arbejdsopgaver] og andet forefaldende arbejde. [Klager] starter med en arbejdstid på 3½ time, fem dage ugentligt, som efter 14 dage øges til 5½ time, fem dage ugentligt. Arbejdsgiver beskriver, at [klager] i snit har lavet … på en arbejdsdag, hvor en or-

dinært ansat til sammenligning ville lave omkring tyve … . Arbejdsgiver beskriver, at der er tale om nedsat arbejdstempo og synligt hurtig udtrætning. [Klager] har gennem hele praktikforløbet haft mulighed for at arbejde i eget tempo og med mulighed for pauser efter behov. Der har i praktikken været forståelse for [klagers] begrænsninger, han er blevet taget godt imod og fungeret godt socialt i teamet. Arbejdsgiver udtrykker fuld tilfredshed med [klager], og beskriver at [klager] er gået åbent til opgaverne, med gå-på-mod. [Klager] har under forløbet selv lavet om i nogle af arbejdsmetoderne, for at belaste sig selv mindst muligt og for at tilgodese sine begrænsninger omkring synet. [Klager] holder 3-4 små pauser i løbet af arbejdsdagen, foruden frokostpausen, dette for at slappe af i øjnene. Det er ikke alle dage [klager] går med til frokost, nogle dage vælger han at køre hjem fremfor at vente på frokosten. [Klager] har hver dag ved hjemkomst haft behov for at sove i omkring 1 ½-2½ time. Det estimeres, på baggrund af arbejdsgivers oplysninger, at [klager] i praktikken har en effektiv arbejdsevne på ca. 15 timer ugentligt, sammenlignet med en ordinært ansat, dette på baggrund af hurtig og udtalt træthed, koncentrationsvanskeligheder, nedsat arbejdstempo og behov for hyppige pauser. Det vurderes at der i praktikken har været taget de nødvendige og optimale skånehensyn i forhold til [klagers] begrænsninger.

Konklusion:
På baggrund af forløbet ved [anden aktør], udfaldet af praktikforløbene samt de lægelige akter er det [anden aktørs] vurdering, at [klager] selv i et arbejde, som til fulde tilgodeser hans skånehensyn, som det har været muligt i seneste praktik, har en væsentlig og varig begrænsning i arbejdsevnen i ethvert erhverv. Der har i begge praktikforløb været taget alle de nødvendige skånehensyn, dog var det ikke muligt at skåne [klager] for læsning i første praktikforløb, for at give [klager] de mest optimale rammer i praktikkerne. På trods af dette, har det på baggrund af [klagers] følgevirkninger fra synsbegrænsningen, hurtig og udtalt udtrætning og koncentrationsbesvær, ikke været muligt for [klager] at have en effektiv arbejdstid på mere end ca. 15 timer ugentligt, med arbejdsopgaver som ikke indbefatter skærmarbejde, og [klager] har været synligt udtrættet når arbejdsdagen har været forbi. Ligeledes er det [anden aktørs] vurdering, at [klager] i kraft af den hurtige og udtalte udtrætning samt koncentrationsbesvær og udtalt begrænsning ved skærmarbejde ikke vil kunne følge et decideret uddannelsesforløb. [Anden aktør] vurderer det dermed ikke realistisk, at [klager] vil kunne gennemføre en revalidering. Det vurderes dog, på baggrund af udfaldet af de to praktikforløb, at [klager] resterende arbejdsevne vil kunne benyttes i ca. 15 timer ugentligt i et arbejde, som fuldt ud tilgodeser skånehensynene, eventuelt med lignende funktioner som dem, [klager] har varetaget i den seneste praktik: forefaldende arbejde, som ikke kræver læsning og detaljesyn, der kunne også være tale om lagerarbejde eller lignende som ville kunne tage de nødvendige skånehensyn. Der vurderes ikke at være yderligere tiltag, hjælpemidler, eller anden støtte, som vil kunne udvikle [klagers] arbejdsevne yderligere, da der i forvejen er taget alle de nødvendige skånehensyn. Jævnfør speciallægeerklæring fra øjenafdelingen på … Hospital, findes der ikke indikation for operation af tilstanden og anden behandling forefindes ikke. Hjælpemidler for synshandicap vil ikke kunne afhjælpe og tilstanden kan ikke trænes væk. Tilstanden anses derfor som værende kronisk.
…
Arbejdsmarkedserfaring
[Klagers] seneste ansættelse var ved [arbejdsgiver]. Ansættelsen ophørte d. 01.02.13, hvor [klager] blev opsagt grundet manglende arbejdsopgaver.

Interesser

[Klagers] store interesse er … . [Klager] har altid beskæftiget sig med dette, men kan ikke dette længere på baggrund af det nedsatte syn og hurtige udtrætning. Derudover bruger [klager] sin fritid på at cykle, på sin hund, sit hus og sin hustru.

…

Indlæringsevne

[Klager] oplever, at hans hukommelse og koncentration er markant påvirket af den udtalte træthed. Ting som [klager] før 'bare' gik i gang med, kræver nu tid og energi. Særligt læsning og lignende udtrætter [klager] meget.

Arbejdsrelevante ønsker

[Klager] kunne godt tænke sig at komme til at arbejde med …, men hvor der ikke er deadlines, og eventuelt med lempelige vilkår i forhold til det der kræves leveret. [Klager] kan se sig selv i en konsulentfunktion eller lignende.

…

S**ocialfagliges samlede vurdering**

…

På baggrund af forløbet ved [anden aktør], udfaldet af praktikforløbene samt de lægelige akter er det [anden aktørs] vurdering, at [klager] selv i et arbejde, som til fulde tilgodeser hans skånehensyn, som det har været muligt i seneste praktik, har en væsentlig og varig begrænsning i arbejdsevnen i ethvert erhverv. Der har i begge praktikforløb været taget alle de nødvendige skånehensyn, dog var det ikke muligt at skåne [klager] for læsning i første praktikforløb, for at give [klager] de mest optimale rammer i praktikkerne, på trods af dette, har det på baggrund af [klagers] følgevirkninger fra synsbegrænsningen, hurtig og udtalt udtrætning og koncentrationsbesvær, ikke været muligt for [klager] at have en effektiv arbejdstid på mere end ca. 15 timer ugentligt, med arbejdsopgaver som ikke indbefatter skærmarbejde, og [klager] har været synligt udtrættet når arbejdsdagen har været forbi. Ligeledes er det [anden aktørs] vurdering, at [klager] I kraft af den hurtige og udtalte udtrætning samt koncentrationsbesvær og udtalt begrænsning ved skærmarbejde ikke vil kunne følge et decideret uddannelsesforløb. [Anden aktør] vurderer det dermed ikke realistisk, at [klager] vil kunne gennemføre en revalidering. Det vurderes dog, på baggrund af udfaldet af de to praktikforløb, at [klagers] resterende arbejdsevne vil kunne benyttes i ca. 15 timer ugentligt i et arbejde, som fuldt ud tilgodeser skånehensynene, eventuelt med lignende funktioner som dem, [klager] har varetaget i den seneste praktik: forefaldende arbejde, som ikke kræver læsning og detaljesyn, der kunne også være tale om lagerarbejde eller lignende som ville kunne tage de nødvendige skånehensyn. Der vurderes ikke at være yderligere tiltag, hjælpemidler, eller anden støtte, som vil kunne udvikle [klagers] arbejdsevne yderligere, da der i forvejen er taget alle de nødvendige skånehensyn. Jævnfør speciallægeerklæring fra Øjenafdelingen på … Hospital, findes der ikke indikation for operation af tilstanden og anden behandling forefindes ikke. Hjælpemidler for synshandicap vil ikke kunne afhjælpe og tilstanden kan ikke trænes væk. Tilstanden anses derfor som værende kronisk."

I rehabiliteringsplanens forberedende del af 26/1 2017 er det blandt andet noteret:

"**Funktionsniveau**

Funktionsnedsættelsen påvirkede arbejdsevnen ved, at han mistede overblikket, arbejdede langsommere og anstrengt, blev hurtigt udtrættet, fik hovedpine og kunne udvikle tendens til svimmelhed.

Synshandicappet er begrænsende for arbejdsevnen og kan således kun læse mindre i områder af gangen, læser derfor ikke bøger, har besvær med skærmarbejde – må her anvende meget energi

på alle funktioner, der involverer synet. Har svært ved afstandsbedømmelse og kan have besvær med orientering.
Oplyser at han under sin praktik på … oplevede store udfordringer med små konkrete arbejdsopgaver såsom skrueopgaver og andet. Disse småopgaver udløste de kendte symptomer med hovedpine, utilpashed og svimmelhed.

Socialt
[Klager] har et godt socialt netværk. Han har etableret naboklub for dem der går hjemme. De mødes gerne og spiser frokost.
Han cykler sammen med andre. Ser sine gamle studiekammerater. Der er ikke sociale udfordringer.

3. Uddannelse
Har du en eller flere uddannelser? Hvis ja, hvilke?
Arbejdsgiverbetalt grunduddannelse som … . Certificeret i diverse …discipliner. Virksomhedsvidereuddannelse.
…
4. Borgerens eget arbejdsperspektiv
Har du nogen arbejdsrelevante ønsker? Hvis ja, hvilke?
Han vil gerne fortsætte med at arbejde. Det har han altid gjort og haft det godt.
Det eneste som er problemet er at han rigtig kan leve op til deadlines og resultater i samme grad som han har kunnet før.
Hvis han kan få det til at hænge sammen og finde noget konsulent inden for …, så var idéen at lave noget der så meget som han kan.
…
5. Personlige kompetencer
Hvad er du god til? Hvordan kan det anvendes på arbejdsmarkedet eller ved uddannelse?

[Klager] er god til problemløsning og finde ud af hvorfor … systemer ikke virker.
Han er også god til at sammenfatte og ligge op til konklusioner. Han er ikke ligeså god til at træffe beslutninger.

Har du nogen fritidsinteresser? (fx sport, foreningsarbejde, håndværk, computer, havearbejde, madlavning)
[Klager] bruger tid sammen med familie og venner.
Han cykler. Han laver gerne noget … der hjemme i begrænset omfang, fx hvis nogle venner skal have hjælp, eller hvis hans egen … ikke lige virker.

Helbred
…
Er der noget ved dit helbred, der har betydning for din evne til at arbejde eller uddanne dig? Hvis ja, hvordan?
[Klager] bliver træt og skal koncentrere sig om det der før var simpelt. Derudover så er der ting som han går fejl af fordi han ser ting forkert. Det kan være banalt som at han overser et 'ikke' eller et 'U' foran et ord, så kan han forstå teksten forkert.
Oplevelsen er at han er blevet meget langsommere til at gøre de ting som han normalt kunne og laver mange flere fejl."

26. 91339

Klagerens praktiserende læge har i en lægeattest af 9/2 2017 til det kommunale rehabiliteringsteam blandt andet oplyst:

> "**2.2 Relevante helbredsforhold**
> …
> Synshandicappet er begrænsende for arbejdsevnen og kan således kun læse mindre områder af gangen, læser derfor ikke bøger, har besvær med skærmarbejde - må her anvende meget energi på alle funktioner, der involverer synet. Har svært ved afstandsbedømmelse og kan have besvær med orientering.
> Oplyser at han under sin praktik på … oplevede store udfordringer med små konkrete arbejdsopgaver såsom skrueopgaver og andet. Disse småopgaver udløste de kendte symptomer med hovedpine, utilpashed og svimmelhed.
> Er afsluttet fra øjenlæger på … og der er ikke yderligere behandlingsmuligheder.
> Er vurderet i øjenlæge regi på … Centeret i 2013 med det resultat, at tilstanden p.t. er stationær uden udsigt til bedring. Kan pludseligt forværres med blivende synstab til følge - dette kan ikke forebygges ved regelmæssig øjenlæge kontrol eller andet.
>
> **2.3 Særlige hensyn**
> …
> Skånebehov:
> Der er behov for flere pauser i løbet af en dag.
> Begrænsning på deadlines - hvis det er muligt så undgå dette.
> Han har behov for konkrete småopgaver, som han har tid til at løse.
> Særligt obs på hans synshandicap i forhold til valg af arbejdsopgaver."

Af udtalelse af 25/4 2017 fra Videncenter for Helbred og Forsikring fremgår det blandt andet:

> "Videncenter for Helbred & Forsikrings lægelige konsulenter i Helbred & Forsikring set på [klagers] helbredsoplysninger og vurderer, at den generelle funktionsevne ikke har været eller er nedsat med mere end halvdelen på nogen af de forespurgte tidspunkter. Tilstanden har været stationær siden marts 2013.
>
> Forsikrede har haft ophævet syn på højre øje siden 1996 pga. komplikationer efter operation og har nu problemer med venstre øje i form af synsløring og læsevanskeligheder. Forsikrede har haft normalt syn på venstre øje men fik [øjensygdom] i september 2010, der blev opereret uden komplikationer. I juli 2013 er der konkluderet i speciallægeerklæring, at forsikrede er blind på højre øje og har de senere år oplevet tiltagende problemer med sløret syn på venstre øje, som til dels skyldes centralt beliggende sløring og dels bevægelige uklarheder. Tilstanden forventes ikke at blive bedre og der er aktuelt ikke yderligere behandlingsmuligheder. Skånehensyn vil ikke bedre tilstanden og vil sandsynligvis heller ikke afhjælpe læsevanskelighederne. Speciallægen har vurderet at forsikrede er meget velfungerende og vil kunne varetage opgaver der ikke kræver læsning eller detaljesyn. Ved socialmedicinsk vurdering i april 2016 er konklusionen, at begrænsningen af funktionsevnen primært er relateret til læseevne og finmotorik, afstandsbedømmelse og orienteringsevne. Der er derfor ikke umiddelbart basis for skærmarbejde, som har været forsikredes primære beskæftigelse, men der er ikke vurderet nogen problemstillinger omkring beskæftigelse der ikke involverer læsesyn konstant. Der er ingen nye objektive oplysninger vedrørende synsfunktio-

nen, men forsikrede har ved arbejdsprøvning været i stand til at arbejde 15 timer ugentligt med nogen udtrætning.

Der er ingen tvivl om at funktionsevnen og dermed den generelle erhvervsevne er nedsat. Vi vurderer dog ikke at der er belæg for at erhvervsevnetabet er på mindst halvdelen, og er enige i den socialmedicinske vurdering om at forsikrede kan varetage arbejdsfunktioner, der ikke indebærer ovennævnte begrænsningsområder samt at forsikrede er i stand til at køre bil, idet det fremgår af den socialmedicinske vurdering fra maj 2016, at forsikrede stadig har sit kørekort."

I et opfølgningsnotat af 4/8 2017 er det om et arbejdsprøvningsforløb blandt andet anført:

"**Henvisning**
[Klager] er henvist til [socialøkonomisk virksomhed] via mail d. 15.6.2017 med henblik på en afklaring af arbejdsevnen i perioden d. 26.6.2017 – d. 24.9.2017.

Det er ved henvisningen angivet: 'at arbejdsprøvningen skal have fokus på afklaring af antal arbejdstimer og effektiv arbejdstid med personlig assistance. [Klager] er tidligere arbejdsprøvet og afklaret ift. hjælpemidler. Det skal for afklares om [klager] kan øge antal timer og effektivitet med en personlig assistance. Antal timer for personlig assistance være meget individuelt afhængigt af arbejdsfunktion såvel som jobtype, men og afklaringens formål er at undersøge om assistancen bedrer hans vilkår på arbejdsmarkedet og evt. tidligere begrænsninger lempes i et større omfang, at han kan arbejde ordinært med personlig assistance.'
…
Forløbet i [socialøkonomisk virksomhed]
Forløbet har bestået af individuelle samtaler med undertegnede samt en sparringssamtale med [socialøkonomisk virksomheds] virksomhedskonsulent. [Klager] møder første gang d, 23.6.2017, og her drøftes formålet med forløbet, de helbredsmæssige forhold, [klagers] faglige og praktiske erfaringer samt afdækning af brancheområder til en kommende praktik. [Klager] har ikke deltaget i undervisning i [socialøkonomisk virksomhed], idet fokus har været på praktiksøgning.

Ultimo juni 2017 har undertegnede haft kontakt til IBOS' arbejdsmarkedsteam i forbindelse med sparring omkring hjælpemidler til samt muligheder på arbejdsmarkedet for svagtseende.
Da IBOS også forestår afklaringsforløb, herunder afdækning af hjælpemidler blev det drøftet med sagsbehandler, om der skulle være et samarbejde mellem IBOS og [socialøkonomisk virksomhed] i forbindelse med [klagers] afklaring, men dette ønskede jobcentret ikke.
…
Praktiksøgning
Det fremgår af de lægelige oplysninger, at [klager] bruger megen energi på funktioner, der involverer synet, og dermed er tilbagevenden til tidligere beskæftigelse som … udelukket. Dette er ligeledes afdækket i seneste arbejdsprøvning via anden aktør.

Der skal være tale om en branche, som [klager] kan tilgå som ufaglært, og hvor behovet for personlig assistance er minimalt. [Klager] giver udtryk for, at han som person er systematisk og analytisk af natur, samt at han beskriver sig selv som utålmodig og med temperament, hvorfor han udtrykker tvivl om egne empatiske evner.

[Klager] var i sin seneste arbejdsprøvning i praktik på …, hvor han indgik i håndværkerteamet, og her udførte praktiske opgaver. [Klager] giver udtryk for, at han trivedes på stedet, og at arbejdsgi-

ver ligeledes var tilfreds med [klager] og hans indsats. Det blev derfor afdækket, hvorvidt [klager] kunne afklares samme sted, idet han var bekendt med stedet og arbejdsopgaverne, og dermed ikke 'skulle starte forfra' et nyt sted.
…
Det vurderes på baggrund af ovenstående beskrivelse, at arbejdsopgaverne kræver for meget detaljesyn til, at det er foreneligt med [klagers] funktionsevnenedsættelse.
D. 24.7.2017 har sagsbehandler ligeledes udelukket, at [klager] kan afklares på … .

Skånebehov
I forbindelse med en kommende afklaring har [klager] følgende skånebehov:
• opgaver uden detalje-syn
• opgaver uden sikker eller hurtig læsning
• at kunne arbejde i eget tempo
• varierende opgaver
• ingen krav om deadlines
• undgå skærm-arbejde

Brancheliste
[Klager] og undertegnede har i samarbejde udarbejdet en 'brancheliste' med overblik over de mulige brancheområder, man kan tilgå som ufaglært. Dette med henblik på at finde et egnet brancheområde, som tilgodeser [klagers] skånebehov, og hvor behovet for personlig assistance er minimalt.
…
Da området 'ældre' vurderes at være det bedste match, blev …medarbejder på [arbejdsplads 2] derfor drøftet med [klager], idet der her er tale om et arbejde, hvor den primære funktion er at være tilstede, lytte og tale med de … samt deltage i forskellige aktiviteter, som foregår i et roligt tempo.

Sagen blev d. 13.7.2017 oprettet i [socialøkonomisk virksomhed] Virksomhedsservice med henblik på praktiksøgning. Der blev d. 24.7.2017 opnået kontakt til [arbejdsplads 2], og der blev afholdt etableringsmøde d. 28.7.2017 med leder … .

Praktik
Der er aftalt en 13 ugers praktik i perioden d.14.8.2017 - d. 10.11.2017. ([Klager] afholder ferie i uge 36). Arbejdstiden er planlagt til mandag - fredag kl. 9 - 14 inkl. frokost samt med mulighed for pauser efter behov.
Arbejdsopgaver vil være som …medarbejder, herunder deltage i samvær, være med på udflugter, se film, gå tur i haven, deltage i gymnastik, drikke kaffe, følge de … til aktiviteter (som foregår på gangen) o.l. [Leder på arbejdsplads 2] foreslår, at [klager] på sigt selvstændigt kan stå for en aktivitet, og giver udtryk for, at ideer er velkomne.
Aktivitetsmedarbejder … vil være [klagers] primære kontaktperson. Arbejdspladsen er indforstået med, at behovet for personlig assistance skal afdækkes under praktikken.
[Klager] giver til etableringsmødet udtryk for, at han kan være utålmodig af natur samt har temperament, og hertil oplyser [leder på arbejdsplads 2], at 'det må komme an på en prøve'. [Klager] har som tidligere beskrevet oplyst til undertegnede, at han er analytisk og systematisk af natur, og at han er i tvivl om, hvorvidt han besidder de nødvendige empatiske evner. Det vil derfor være et fokuspunkt under praktikken.

29. 91339

I en afslutningsskrivelse fra januar 2018 er det blandet andet noteret:

"**Henvisning**
[Klager] er henvist til [socialøkonomisk virksomhed] via mail d. 15.6.2017 med henblik på en afklaring af arbejdsevnen i perioden d. 26.6.2017 - d. 28.1.2018.
…
Praktikforløb [arbejdsplads 2]
Der var kortvarigt praktikforløb [arbejdsplads 2] med start d. 14.8.2017. Praktikforløbet blev afbrudt d. 24.8.2017.
…
Fællesmøde Jobcentret
Der er d. 15.9.2017, som følge af den afbrudte praktik, afholdt fællesmøde på Jobcentret med deltagelse af sagsbehandler … , kollega …, [klager], repræsentant fra [klagers] fagforening … samt undertegnede.
Her blev praktikforløbet på [arbejdsplads 2] drøftet, og der var enighed om, at praktikstedet ikke var hensigtsmæssigt i forhold til en afklaring af [klager]. Jobcentret tilkendegav efterfølgende, at [klager] kan afklares i en servicetekniker/pedel funktion. [Klager] er tidligere afklaret i en lignende funktion, og har dermed erfaring med området. Der vil være fokus på, at der er en beskrivelse af opgaverne i jobfunktionen samt at [klager] afklares i en fuld jobfunktion.

Praktiksøgning
Som tidligere angivet er der følgende skånebehov:
• opgaver uden krav om detalje-syn
• opgaver uden sikker eller hurtig læsning
• at kunne arbejde i eget tempo
• varierende opgaver
• ingen krav om deadlines
• undgå skærm-arbejde
…
Praktikforløb [arbejdsgiver]
D. 16.10.2017 blev der afholdt etableringsmøde med CEO …, direktør … (kontaktperson), [klager] og undertegnede.
…
Arbejdstid
Aftalt til mandag - fredag kl. 9-14 svarende til 25 timer om ugen.

Ved opfølgning fortæller [klager], at han møder dagligt kl. 9, og at han går hjem ca. kl. 13.30 svarende til 22 ½ time om ugen.
[Klager] beskriver, at han dertil holder pause 3-4 gange om dagen og gerne af 15-20 minutters varighed. [Klager] har fået eget kontor, hvor han har mulighed for at sidde alene og hvile. [Klager] beskriver, at han har behov for at lukke øjnene ved hvile, og at han har behov for ro.
[Klager] oplyser tillige, at hans effektivitet er dalende hen over middag, idet han udtrættes som følge af arbejdet.
[Klager] fortæller, at det er det samme mønster som under den tidligere praktik på … .
Samlet svarer det til et dagligt pausebehov på ca. 1 time, hvilket giver en daglig arbejdstid på 3½ time svarende til 17½ time om ugen. De 17 ½ time om ugen er dog ikke effektiv arbejdstid, idet [klager] benytter længere tid på en opgave som følge af synsnedsættelsen.

[Klager] beskriver, at han sover ca. 1 ½ - 2 timer dagligt, efter han er kommet hjem fra arbejde, og oplyser, at det ligeledes er det samme som ved tidligere praktik.

… oplyser, at det er tydeligt at se på [klager], når han har behov for pause; han virker 'presset', fremstår diffus og 'ikke tilstede'. [Klager] beskriver, at han også er svimmel, og at ressourcerne brat slipper op. Både … og … oplyser, at de vurderer, at [klager] ikke er i stand til at arbejde ordinært.
På den baggrund har det ikke været muligt at øge arbejdstiden yderligere.

Afklaring af personlig assistance
… fra jobcentret har d. 8.12.2017 været på arbejdspladsen, og har udarbejdet nedenstående skriv:
…
Konklusion:
Pba. ovenstående og udfærdiget dialogskema vurderes det, at [klager] i nogle af sine arbejdsopgaver har behov for personlig assistance, umiddelbart anslået til ca. 6 - 7 timer om ugen i forhold til aktuelle ugentlige timetal.
Imidlertid vurderer både [klager] og …, at det ikke er muligt at tilrettelægge opgavevaretagelsen med en struktur der gør det muligt at planlægge tilstedeværelse af personlig assistance. Derudover fremgår det af begge parters redegørelse, at [klager] udtrættes hurtigt, også med opgaver som han kan varetage selvstændigt. Hans synshandicap medfører på alle fronter, at han bruger flere ressourcer og dermed udtrættes hurtigt, ligesom han har behov for ekstra pauser. Det er derfor min vurdering, at bevilling af personlig assistance til de arbejdsopgaver, der kræver normal synsfunktion, ikke vil have afgørende betydning for arbejdsevnen.
…
Vurdering
…
[Klager] har været i et afklarende praktikforløb hos [arbejdsgiver] siden d. 30.10.2017. Praktikken er berammet til d. 26.1.2018.
[Klager] har udført forefaldende praktiske opgaver i samarbejde med stedets servicetekniker, og han har forsøgt at undgå opgaver med behov for decideret detaljesyn.
[Klager] har arbejdet dagligt fra kl. 9.00 - 13.30 svarende til 22½ time om ugen. Hertil kommer et dagligt pausebehov på ca. 1 time dagligt, hvilket giver en samlet ugentlig arbejdstid på ca. 17 ½ time. De 17 ½ time om ugen er dog er dog ikke effektiv arbejdstid, idet [klager] benytter længere tid på en opgave som følge af synsnedsættelsen. Dertil kommer udtrætning og øget pausebehov. Det vurderes, at den effektive arbejdstid er på ca. 14-15 timer om ugen.

Dette er delvist tilsvarende erfaringerne fra tidligere praktikforløb hos … i vinteren 2016. Her fremmødte [klager] dog 27 ½ time om ugen, men havde grundet nedsat arbejdstempo, øget pausebehov samt hurtig udtrætning en effektiv arbejdstid svarende til ca. 15 timer om ugen.
[Klager] beskriver, at han aktuelt sover ca. 1 ½ - 2 timer dagligt, efter han er kommet hjem fra arbejde, og oplyser, at det ligeledes var det samme som ved tidligere praktik.
…
Det er vurderingen, at [klager] har deltaget aktivt i praktikken, og der kan ikke peges på andre jobområder, hvor [klager] i højere grad kan udvikle sine arbejdsmæssige ressourcer.
På baggrund af nuværende samt tidligere praktikforløb samt med henvisning til de lægelige akter vurderes det, at [klager] har en varigt nedsat arbejdsevne, samt at der er tale om en væsentlig nedsættelse. [Klager] er i stand til at fremmøde op til 27½ time om ugen, og arbejde effektivt omkring 15 timer om ugen."

31. 91339

I forsikringsbetingelserne hedder det blandt andet:

"**7 Dækning**
Stk. 1. Forsikringen dækker ved forsikredes erhvervsevnetab som følge af sygdom eller ulykke. Forsikringen dækker kun erhvervsevnetab opstået i forsikringstiden.

Stk. 2. Forsikringen er etableret med en karensperiode på 3, 6 eller 12 måneder, hvilket fremgår af forsikringsaftalen, forsikringsmeddelelsen eller dækningsoversigten. Karensperiodens begyndelse regnes fra det tidspunkt, hvor forsikrede opfylder betingelserne for udbetaling af forsikringsydelsen, men udbetalingen og præmiefritagelsen begynder først, med virkning fra det tidspunkt, hvor forsikredes erhvervsevne har været nedsat med halvdelen eller mere uafbrudt i hele karenstiden.

Stk. 3. Ved etablering af forsikringen er det aftalt, om forsikringen dækker fuldt ud ved erhvervsevnetab på halvdelen eller 2/3. Det fremgår af forsikringsmeddelelsen eller dækningsoversigten, hvad der er aftalt.

Stk. 4. Er der aftalt fuld dækning ved halvt erhvervsevnetab, så udbetales hele forsikringsydelsen, og der ydes præmiefritagelse, hvis erhvervsevnetabet udgør halvdelen eller mere af den fulde erhvervsevne. Genvindes erhvervsevnen således, at erhvervsevnetabet udgør mindre end halvdelen, stopper udbetalingen af forsikringsydelsen, og der skal igen betales præmie til forsikringen.
…
Stk. 6. Fastsættelsen af graden af erhvervsevnetabet sker på grundlag af en lægelig vurdering af erhvervsevnetabet (medicinsk erhvervsevnetab), samt oplysninger om, hvad forsikrede er i stand til at tjene ved egen arbejdsindsats, når erhvervsevnetabet tages i betragtning (økonomisk erhvervsevnetab). Såvel det medicinske som det økonomiske erhvervsevnetab skal opfylde betingelserne for at der kan ske udbetaling, se dog reglerne nedenfor om fleksjob.

Stk. 7. Topdanmarks vurdering af erhvervsevnetabet sker uafhængigt af den vurdering, de offentlige myndigheder eller andre forsikringsselskaber foretager. Topdanmarks vurdering sker altså uden hensyntagen til, om der bevilges ydelser fra det offentlige eller andre forsikringsselskaber.

Midlertidigt erhvervsevnetab:
Ved midlertidigt erhvervsevnetab forstås, at forsikrede midlertidigt er ude af stand til at passe sit nuværende arbejde. Ved halvt midlertidigt erhvervsevnetab forstås at forsikrede alene kan passe sit nuværende arbejde i et omfang svarende til halvdelen eller mindre. Hvis forsikrede kan passe sit nuværende arbejde i større omfang end halvdelen er erhvervsevnetabet ikke halvt. Erhvervsevnetab foreligger, når forsikrede pga. sygdom eller ulykke ikke længere skønnes i stand til ved egen arbejdsindsats at tjene mere end halvdelen respektive en tredjedel af, hvad der i samme egn er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse, alder og køn.

Udbetaling ved midlertidigt erhvervsevnetab sker i starten af perioden med nedsat erhvervsevne efter karenstidens udløb.

Når Topdanmark har foretaget en vurdering af, om forsikrede har et varigt erhvervsevnetab, ophører forsikredes ret til udbetaling ved midlertidigt erhvervsevnetab. Denne vurdering sker som regel senest 18 måneder efter den 1. sygedag. Vurderingen kan dog foretages på et hvilket som helst tidspunkt, efter tilstanden har stabiliseret sig. Topdanmark kan dog for et begrænset tidsrum en eller flere gange udskyde vurderingen af det varige erhvervsevnetab. Så længe udskydelsen va-

rer, fortsætter udbetalingen og præmiefritagelsen efter reglerne om midlertidigt erhvervsevnetab.

Varigt erhvervsevnetab:
Fortsætter forsikrede med at være sygemeldt, og har sygdomstilstanden stabiliseret sig i et sådant omfang, at den fremtidige erhvervsevne kan vurderes, foretages en vurdering af, om erhvervsevnen varigt er nedsat med halvdelen respektive 2/3.

Bedømmelsen sker under hensyntagen til forsikredes nuværende tilstand.

Erhvervsmulighederne skal bedømmes både indenfor forsikredes eget fag, tidligere arbejdsområde, inden for beslægtede fag eller fag, der er egnede i den konkrete situation. Det er således den generelle erhvervsevne og ikke erhvervsevnen i forsikredes erhverv, der skal være nedsat.

Ved vurderingen af forsikredes længerevarende erhvervsevnetab foretages derfor et skøn over, om forsikrede må anses for egnet til omskoling. Hvis forsikrede anses for egnet til omskoling, og den generelle erhvervsevne ikke er nedsat med halvdelen respektive 2/3, stopper bevillingen. Der bevilges altså ikke i selve omskolingsperioden.

Støttede beskæftigelsesordninger:
Når det skal fastsættes, hvad forsikrede er i stand til at tjene ved egen arbejdsindsats medregnes løn, ledighedsydelse, samt eventuelle andre offentlige eller private tilskud, som forsikrede direkte eller indirekte er eller kan være berettiget til at modtage, som led i hel eller delvis forbliven på arbejdsmarkedet som selvstændig eller lønmodtager.
…
Fleksjob:
Er forsikrede i fleksjob reguleres forholdet af denne bestemmelse. Opfylder forsikrede det medicinske erhvervsevnetab, dækker forsikringen efter reglerne i stk. I - 5. Dog nedsættes dækningen med den del af indtægten ved fleksjobbet (inklusivt offentligt tilskud), der overstiger den førtidspensionsydelse, forsikrede ville have været berettiget til fra det offentlige. Denne nedsættelse sker uanset om betingelsen om det økonomiske erhvervsevnetab er opfyldt.

Udbetalingen fra forsikringen beregnes pr. det tidspunkt, hvor Topdanmark accepterer betalingspligten under fleksjob, og udbetalingen fortsætter med det beregnede beløb inklusiv eventuel regulering af forsikringsydelsen indtil forsikrede ikke længere er i fleksjob, aftalen om fleksjob ændrer karakter eller forsikrede ikke længere er berettiget til udbetaling fra forsikringen af andre grunde."

Nævnet udtaler:

Klageren, der er født i 1950'erne, blev den 27/2 2013 sygemeldt på grund af gener som følge af synsnedsættelse. Han er utilfreds med, at selskabet efter den 1/9 2013 har afvist at anerkende, at hans generelle erhvervsevne har været nedsat med mindst halvdelen, inden hans forsikringsdækning ophørte i september 2014.

33. 91339

Klageren har tidligere indbragt en klage for nævnet vedrørende selskabets afslag på at yde dækning for det anmeldte erhvervsevnetab. Nævnet fandt i kendelse 86067 af 7/1 2015 ikke grundlag for at kritisere selskabets afslag på at yde dækning. Nævnet udtalte blandt andet, "Nævnet finder at måtte lægge til grund, at klagerens tilstand er stationær, idet der ikke er mulighed for bedring, og at hans erhvervsevne derfor skal vurderes i forhold til den generelle erhvervsevne. Efter sin gennemgang af sagen finder nævnet det ikke dokumenteret, at klagerens generelle erhvervsevne er nedsat i dækningsberettigende grad. Nævnet har bl.a. lagt vægt på, at klageren har arbejdet fuld tid med uændret indkomst i perioden siden operationen i september 2010 til sygemeldingen den 27/2 2013. Nævnet har også lagt vægt på, at klageren den 7/6 2013 har raskmeldt sig overfor kommunen, således at han indgår på arbejdsmarkedet på normale vilkår. Videre har nævnet lagt vægt på, at det i speciallægeerklæringen modtaget i selskabet den 15/7 2013 bl.a. er anført, at 'Særlige skånehensyn vil ikke bedre tilstanden, og det synes vanskeligt at forestille sig, at man ved særlige skånehensyn eller hjælpemidler vil kunne kompensere for den langsomme læsehastighed'. Videre fremgår det, at da klageren 'synes meget velbegavet og helt velfungerende, ville opgaver, der ikke kræver læsning eller detaljesyn, kunne varetages. Der synes heller ikke at være andre helbredsmæssige eller sociale problemer, der påvirker funktionsevnen'. Endvidere har nævnet lagt vægt på, at klagerens erhvervsevne ikke er afklaret i erhverv, hvor der kan tages hensyn til hans nedsatte syn, og hvorfor nævnet finder det ikke er dokumenteret, at han ikke vil kunne tjene mindst halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med samme alder og baggrund".

Klageren har oplyst, at han siden nævnets kendelse i 2015 har været arbejdsprøvet i flere forskellige funktioner, og at arbejdsprøvningerne har vist, at han ikke er i stand til at arbejde mere end 15 timer om ugen, og han er den 6/3 2018 bevilget fleksjob. Han har også anført, at det afgørende for forsikringsdækningen er, hvornår erhvervsevnetabet er indtrådt, og ikke hvornår det er dokumenteret, hvorfor det ikke er af betydning for retten til dækning, at arbejdsprøvningerne er sket efter forsikringstidens ophør. Han har også anført, at de stillinger eller funktioner, som selskabet henviser til, at klageren vil kunne arbejde med, ikke medfører, at han vil kunne tjene mindst halvdelen af, hvad fuldt erhvervsdygtige personer tjener.

34. 91339

Selskabet har udbetalt ydelser og ydet præmiefritagelse til klageren i perioden fra den 1/6 2013 til den 1/9 2013. Selskabet har standset ydelserne med henvisning til, at tilstanden var stabiliseret, og at det ikke var dokumenteret, at den generelle erhvervsevne var nedsat i dækningsberettigende grad efter dette tidspunkt. Selskabet har anført, at klagerens tilstand må vurderes som stationær fra den 8/7 2013, hvor der blev indhentet en erklæring fra en speciallæge i øjensygdomme. Selskabet har henvist til, at klageren arbejdede fuld tid frem til sin sygemelding – der skete, efter han var afskediget – og at der ikke er sket en forværring. Selskabet har videre henvist til, at de foretagne virksomhedspraktikker ikke synes optimale eller retvisende, da klageren er blevet afprøvet i jobfunktioner, hvor det blandt andet ikke har været muligt at skåne ham for læsearbejde og små konkrete arbejdsopgaver. Selskabet har også lagt vægt på, at Videncenter for Helbred og Forsikring har vurderet, at der ikke er belæg for at fastslå, at erhvervsevnen er nedsat med mindst halvdelen, ligesom der ikke er forsøgt afklaring med rådgivning fra Instituttet for Blinde og Svagtseende (IBOS).

I socialmedicinsk epikrise af 25/5 2016 er det anført, at synshandicappet er begrænsende for arbejdsevnen, da han kun kan læse mindre områder ad gangen, har besvær med skærmarbejde og må anvende meget energi på alle funktioner, der involverer synet. Det angives, at begrænsningen af funktionsevnen primært er relateret til læseevne, finmotorik, afstandsbedømmelse og orienteringsevne. Det er noteret, at der "ses ingen problemstillinger omkring beskæftigelse der ikke involverer læsesyn konstant". Det konkluderes, at funktionsnedsættelsen ikke er forenelig med ansættelse indenfor hans primære erhverv, da skånehensynene ikke er forenelige med tidsbestemte deadlines.

I en slutrapport af 28/12 2016 vedrørende klagerens deltagelse i 2 virksomhedspraktikker er det anført, at klageren i perioden fra den 18/4 2016 til den 9/5 2016 var i praktik på sin tidligere arbejdsplads. Fra den 10/11 2016 til den 7/12 2016 var han i praktik i en funktion som servicemedarbejder. I den første afprøvning blev det vurderet, at den effektive arbejdstid var 7,5 timer om ugen, mens det i anden afprøvning er vurderet, at der var en effektiv arbejdstid på 15 timer

om ugen. Det konkluderes, at i klageren "selv i et arbejde, som til fulde tilgodeser hans skånehensyn, som det har været muligt i seneste praktik, har en væsentlig og varig begrænsning i arbejdsevnen i ethvert erhverv". Som følge af klagerens hurtige og udtalte udtrætning samt koncentrationsbesvær og begrænsning ved skærmarbejde er det ikke realistisk, at han vil kunne gennemføre en revalidering.

I rehabiliteringsplanens forberedende del udarbejdet den 26/1 2017 er det om praktikken som servicemedarbejder anført, at klageren "oplevede store udfordringer med små konkrete arbejdsopgaver såsom skrueopgaver og andet. Disse småopgaver udløste de kendte symptomer med hovedpine, utilpashed og svimmelhed". Det er også anført, at hans problem er, at han ikke rigtig kan leve op til deadlines og resultater i samme grad, som han har kunne før. Hvis det kunne hænge sammen, ville han gerne finde noget konsulentarbejde indenfor IT og lave så meget, som han kan.

Klagerens praktiserende læge har i en lægeattest af 9/2 2017 til det kommunale rehabiliteringsteam oplyst, at klageren har behov for flere pauser i løbet af en dag, at han kun i begrænset omfang kan arbejde under deadlines, og at han bør beskæftiges med konkrete små-opgaver, der er tid til at løse.

Videncenter for Helbred og Forsikring har i en udtalelse af 25/4 2017 indhentet af selskabet oplyst, at "Der er ingen tvivl om at funktionsevnen og dermed den generelle erhvervsevne er nedsat. Vi vurderer dog ikke at der er belæg for at erhvervsevnetabet er på mindst halvdelen, og er enige i den socialmedicinske vurdering om at forsikrede kan varetage arbejdsfunktioner, der ikke indebærer ovennævnte begrænsningsområder samt at forsikrede er i stand til at køre bil, idet det fremgår af den socialmedicinske vurdering fra maj 2016, at forsikrede stadig har sit kørekort".

I et afslutningsnotat fra januar 2018 er det anført, at klageren havde været henvist til en ekstern leverandør med henblik på afklaring af arbejdsevnen. Klageren havde været i praktik i 10

dage i august 2017 i et pædagogisk tilbud, men dette blev afbrudt, da det ikke var hensigtsmæssigt for afklaringen. Efterfølgende var klageren i praktik i endnu en servicefunktion, hvor han arbejdede ca. 22,5 timer om ugen. Uden pauser arbejdede han 17,5 timer om ugen, og som følge af nedsat tempo blev det vurderet, at den effektive arbejdstid var 14-15 timer om ugen. Det vurderes, at der ikke kan peges på andre jobområder, hvor klageren i højere grad kan udvikle sine arbejdsmæssige ressourcer.

I forsikringsbetingelsernes punkt 7, stk. 6, er det anført, at "Fastsættelsen af graden af erhvervsevnetabet sker på grundlag af en lægelig vurdering af erhvervsevnetabet (medicinsk erhvervsevnetab), samt oplysninger om, hvad forsikrede er i stand til at tjene ved egen arbejdsindsats, når erhvervsevnetabet tages i betragtning (økonomisk erhvervsevnetab). Såvel det medicinske som det økonomiske erhvervsevnetab skal opfylde betingelserne for at der kan ske udbetaling, se dog reglerne nedenfor om fleksjob".

Nævnet bemærker, at klagerens forsikring ved tab af erhvervsevne hviler på et skadevirkningsprincip. Forsikringsbegivenheden ved dækning for tab af erhvervsevne er derfor det tidspunkt, hvor erhvervsevnetabet når den størrelse, der er angivet i vilkårene. Det er en betingelse for dækning, at forsikringsbegivenheden er indtrådt i forsikringstiden.

Nævnet bemærker videre, at det ikke er afgørende for vurderingen af erhvervsevnetabet, at dokumentationen for størrelsen først er fremkommet efter forsikringstidens ophør, såfremt dokumentationen viser, at erhvervsevnen var nedsat i dækningsberettigende grad i forsikringstiden.

Nævnet bemærker også, at selvom nævnet i kendelse 86067 af 7/1 2015 ikke fandt grundlag for at kritisere selskabets afslag på at udbetale ydelser og yde præmiefritagelse, da klageren ikke havde dokumenteret et dækningsberettigende erhvervsevnetab, er nævnet ikke udelukket fra at tage stilling til, om de nye oplysninger kan føre til et andet resultat.

37. 91339

Nævnets flertal udtaler:

Flertallet finder efter en gennemgang af sagen, at klagerens erhvervsevne er påvirket som følge af hans nedsatte syn. Flertallet finder det imidlertid ikke bevist, at den generelle erhvervsevne i forsikringsbetingelsernes forstand har været nedsat med halvdelen eller mere på grund af sygdom inden forsikringsdækningen ophørte i september 2014.

Flertallet har blandt andet lagt vægt på sagsoplysningerne i kendelse 86067, herunder oplysningerne om at klageren havde arbejdet fuld til frem tid sin afskedigelse og sygemelding trods synsgenerne, og at han raskmeldte sig til kommunen med henblik på at udføre det konsulentarbejde, der var muligt.

Flertallet har også lagt vægt på, at der er foretaget flere arbejdsprøvninger i både klagerens tidligere virksomhed og i en funktion som servicemedarbejder. Flertallet har i denne forbindelse lagt vægt på, at ingen af funktionerne på tilstrækkelig vis ses at have imødekommet klagerens skånebehov. Ved arbejdsprøvningen på den tidligere arbejdsplads kunne klageren ikke skånes for læseopgaver, mens han i servicemedarbejderfunktionen oplevede gener i forbindelse med løsningen af små-opgaver. Flertallet har også lagt vægt på, at klageren har været i stand til at fremmøde i praktik mellem 22-27 timer om ugen med en effektiv arbejdstid på 15 timer, selvom der har været problemer med at imødekomme skånehensynene fuldt ud. Flertallet har videre lagt vægt på, at der fra socialmedicinsk side er opfordret til kontakt til IBOS for afdækning af mulige hjælpemidler ved fremtidig beskæftigelse.

Nævnets mindretal udtaler:

Mindretallet finder efter en gennemgang af sagen og en samlet vurdering, at klageren har bevist, at hans generelle erhvervsevne efter den 1/9 2013 har været nedsat med mindst halvdelen.

38. 91339

Mindretallet har blandt andet lagt vægt på, at der er enighed om, at klagerens helbredsmæssige tilstand har været stabil siden 2013, og at der ikke ses at være indtrådt hverken forbedring eller forværring af generne. Mindretallet har også lagt vægt på de foretagne arbejdsprøvninger, der har vist, at klageren kun er i stand til at varetage et arbejde indenfor sit eget arbejdsområde i ganske få timer om ugen. Mindretallet har også lagt vægt på, at han har været afprøvet i et mere fysisk betonet arbejde, hvor han alene har været i stand til at yde en arbejdsindsats svarende til 15 effektive timer om ugen.

Mindretallet har også lagt vægt på klagerens uddannelse, mangeårige erfaring og kundskaber indenfor sit hidtidige erhverv godtgør, at sammenligningsgrundlaget, som klageren skal sammenlignes med, udgør mellem 55.000 – 60.000 kr. om måneden. Mindretallet finder i den forbindelse ikke grundlag for at fastslå, at klageren ved egen arbejdskraft og med hans helbredsmæssige begrænsninger har været i stand til at tjene mindst halvdelen af dette siden den 1/9 2013.

Mindretallet har noteret sig, at klageren i marts 2018 er tilkendt fleksjob. Af forsikringsbetingelsernes punkt 7 fremgår det i relation til støttede beskæftigelsesordninger, at "Når det skal fastsættes, hvad forsikrede er i stand til at tjene ved egen arbejdsindsats medregnes løn, ledighedsydelse, samt eventuelle andre offentlige eller private tilskud, som forsikrede direkte eller indirekte er eller kan være berettiget til at modtage, som led i hel eller delvis forbliven på arbejdsmarkedet som selvstændig eller lønmodtager". Mindretallet finder, at såfremt klageren i fleksjobbet eller ved ledighedsydelse tjener mere end 27.500 kr., er selskabet berettiget til at standse udbetalingerne og præmiefritagelsen.

Hvad angår klagerens krav om dækning af advokatomkostninger med 40.000 kr. med tillæg af moms, finder mindretallet efter en gennemgang af sagen, at selskabet skal dække klagerens advokatomkostninger med 25.000 kr. med tillæg af moms.

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet.

39. 91339

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

_____

Klageren får ikke medhold.

Jens Kruse Mikkelsen

formand